משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר טהרות

עיקר תוספות יום טוב על משנה אהלות

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה אהלות

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-אהלות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
משנה א 6
משנה ב 6
משנה ג 6
משנה ד 6
משנה ה 6
משנה ו 6
משנה ח 6
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 7
משנה ג 7
משנה ד 8
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 8
פרק ג 8
משנה א 8
משנה ב 9
משנה ג 10
משנה ד 10
משנה ה 10
משנה ו 10
משנה ז 11
פרק ד 11
משנה א 11
משנה ב 12
משנה ג 12
פרק ה 12
משנה א 12
משנה ג 13
משנה ה 13
משנה ו 13
משנה ז 13
פרק ו 14
משנה א 14
משנה ב 14
משנה ג 14
משנה ד 14
משנה ה 15
משנה ו 15
משנה ז 15
פרק ז 16
משנה א 16
משנה ב 16
משנה ג 16
משנה ד 17
משנה ה 17
משנה ו 17
פרק ח 17
משנה א 17
משנה ב 18
משנה ג 18
משנה ד 18
משנה ה 18
משנה ו 19
פרק ט 19
משנה א 19
משנה ב 20
משנה ג 20
משנה ה 21
משנה ז 21

משנה ח 21
משנה ט 22
משנה י 22
משנה יא 22
משנה יב 22
משנה יג 22
משנה יד 23
משנה טו 23
משנה טז 24
פרק י 24
משנה א 24
משנה ב 24
משנה ג 25
משנה ד 25
משנה ה 25
משנה ו 25
משנה ז 26
פרק יא 26
משנה א 26
משנה ב 26
משנה ד 26
משנה ה 26
משנה ז 26
משנה ח 27
משנה ט 27
פרק יב 27
משנה א 27
משנה ב 28
משנה ג 28
משנה ד 28
משנה ה 29
משנה ו 29
משנה ז 29
משנה ח 29
פרק יג 30
משנה א 30
משנה ב 30
משנה ד 30
משנה ה 30
משנה ו 30
פרק יד 31
משנה א 31
משנה ב 31
משנה ד 31
משנה ה 31
משנה ו 31
משנה ז 31
פרק טו 32
משנה א 32
משנה ב 32
משנה ג 32
משנה ד 32
משנה ז 32
משנה ח 32
משנה ט 33
משנה י 33
פרק טז 33
משנה א 33
משנה ב 34
משנה ד 34
משנה ה 34
פרק יז 35
משנה א 35
משנה ב 35

משנה ג 35
משנה ה 35
פרק יח 36
משנה א 36
משנה ב 36
משנה ג 36
משנה ד 37
משנה ה 37
משנה ו 38
משנה ז 38
משנה ט 38
משנה י 38

פרק א

משנה א

א וְהָא דִּכְתִיב [בְּמִדְבַּר יט] וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא, טָמֵאת עֶרֶב קָאָמַר, כְּדִכְתִיב תִּטְמָא עַד הָעֶרֶב. כֶּסֶף מִשְׁנֶה. וּבְבָבָא קַמָּא יְלִיף מִקְּרָא דְּכָל טָמְאָה שֶׁל מֵת הַוְיָא שִׁבְעָה, הָתָם וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם כְּתִיב וְהַיְנוּ כֵּלִים, אֲבָל בָּאָדָם לֹא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ב כְּלוֹמַר חוּץ מִכְּלֵי חֶרֶס:

ג דְּאֵין הֶבְדֵּל בֵּין חֲלַל חֶרֶב אוֹ חֲלַל אֶבֶן אוֹ עֵץ, וְאָמְנָם יִרְצֶה שֶׁכָּל מַה שֶּׁיִּגַּע בַּחֶרֶב שֶׁנֶּהֱרַג בּוֹ הַמֵּת יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ג

ד אֲבָל לֹא שָׁמְעִינַן מִנַּהּ כֵּלִים בְּמֵת וְכֵלִים בַּכֵּלִים בְּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאָדָם בְּאֶמְצַע דְּמִסְתַּמְאִין הַכֵּלִים מִמֶּנּוּ כָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאֵינוֹ בְּאֶמְצַע שֶׁיִּסְתַּמְאוּ הַכֵּלִים מִן הַכֵּלִים, דַּהֲוָה אֲמֵינָא דְּאֵין כְּלִי מִתְטַמֵּא מִן הַכְּלִי טֻמְאַת שִׁבְעָה, דִּכְשֶׁאָדָם בְּאֶמְצַע שָׁאנֵי, דִּכְתִיב וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם, וְזָב דְּמִשְׁנָה ה' יוֹכִיחַ:

משנה ד

ה **שִׁלְשָׁה**. וְאַף עַל גַּב דְּלִכְאוֹרָה הָא דְּאָדָם בְּאֶמְצַע חֲמָרָא דְּכֵלִים הִיא, שֶׁהֵן נָגְעוּ בַּמֵּת וַהֲווּ אָבִי אָבוֹת, אֲבָל כְּשֶׁאָדָם הוּא תְּחִלָּה שֶׁנָּגַע בַּמֵּת, לֹא הָוֵי אֶלָּא אָב, מִכָּל מָקוֹם חֲמָרָא דְּאָדָם חֲשִׁיב לֵיהּ, דְּעוֹשֶׂה כַּיּוֹצֵא בּוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּכֵלִים. מַהַר"ם:

משנה ה

י הַהוּא בְּמֶרְכָּב אַיֶּרִי, וְכָל שֶׁכֵּן בְּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב דַּחֲמִירִי:

ז וְאָמְנָם שְׁאָר כֵּלִים הוּא מְטַמֵּא. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

ח מִכָּאן אַתָּה דָן לְשֶׁרֶץ בְּקַל וְחֹמֶר כוּ'. סִפְרִי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט **רָאשֵׁיהֶם**. אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן מְעֹרֶה בְּעוֹר הַגּוּף. הָרַמְבַּ"ם. דְּאִם לֹא כֵּן, פְּשִׁיטָא. כֶּסֶף מִשְׁנֶה. כְּלוֹמַר, דְּאַף עַל פִּי שֶׁמְּפֻרְכָּסִין אֵינָהּ רְבוּתָא כְּלָל:

י **לְטָאָה**. הוּא שֵׁם הַשֶּׁרֶץ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

יא **בְּכָל אֶצְבַּע**. כִּי פְּסַת הָרֶגֶל וְהַיָּד הַכֹּל חִבּוּרֵי אֶצְבָּעוֹת עַד הַקָּנֶה:

יב **אַרְכֻּבָּה**. מְקוֹם חִבּוּר הַשּׁוֹק בַּיָּרֵךְ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג **כָּרָאוּי**. שֶׁהוּא פָּחוֹת מִכַּזַּיִת:

פרק ב

משנה א

א וְלֹא סַגִּי לְמֵימַר לְשֶׁאֵין עָלָיו כַּזַּיִת בָּשָׂר, מִשּׁוּם דְּאַכַּתִּי קָשֶׁה אִם עַל אֵבֶר מְגַלֵּחַ עַל מֵת עַצְמוֹ לֹא כָּל שֶׁכֵּן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב **נָצָל**. לְשׁוֹן הֶפְרֵשׁ. כְּמוֹ וַיַּצֵּל אֱלֹהִים [בְּרֵאשִׁית לא]. רַשִׁ"י:

ג **רָקָב**. עַיֵּן סוֹף מִשְׁנָה ב' וּבְפֵרוּשׁ הָרַ"ב דְּאֵין בּוֹ אֶלָּא טָמְאַת מַשָּׂא:

ד **וְהַגַּלְגֹּלֶת**. אוֹ אוֹ קְתָנֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה **רַבָּע כּוּ'**. לְפִי שֶׁבְּכָל אֵלּוּ הַשְּׁעוּרִין נִכָּר שֶׁהֵן עֶצֶם אָדָם:

ו פֵּרוּשׁ, הֵן בְּנֵינוּ שֶׁל אָדָם. וְרֹב בְּנֵינוּ הֵן שְׁתֵּי שׁוֹקַיִם וְיֶרֶךְ אֶחָד:

ז **מֵאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה**. וְכִי מְנִינָא אִתָּא לְאַשְׁמוֹעִינַן. אֶלָּא דְּקָא מַשְׁמַע לָן אַף עַל פִּי שֶׁהוּא חָסֵר אוֹ יָתֵר בְּאֵבָרָיו אֵין מַשְׁגִּיחִין עָלָיו אֶלָּא עַל מִנְיַן רֹב כָּל אָדָם, אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה אֶצְבַּע שֵׁשִׁ בָּהּ צִפָּרֶן אוֹ שֶׁנִּסְפֶּרֶת עַל גַּבֵּי הַיָּד, שֶׁהִיא עוֹלָה לְמִנְיָן. גְּמָרָא:

משנה ב

ח אֲבָל אִי לָאו קְרָא לֹא הֲוֵי מְטַמְּאִינַן בְּדָם, דְּגִזְעוֹ מַחֲלִיף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט וְקָשֶׁה, תִּרֵי קְרָאֵי בַּדָּם לָמָּה לִי, בְּנֶפֶשׁ וְנַפְשׁוֹת. תּוֹסָפוֹת:

י וְדִרְכָּן הָיָה לְטוּחַ הַכּוּכִין בְּסִיד וּמִיָּד שֶׁנִּתְרַקֵּב הָיָה הַתֶּרֶוֶד מִמֶּנּוּ טָמֵא. וְאַחַר כָּךְ נָפַל מִן הַסִּיד לְתוֹךְ הָרָקָב שֶׁכְּבָר הָיָה טָמֵא וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יְהֵא תַּרְוָד מֵרָקָב קֹדֶם שֶׁנִּתְעָרֵב בּוֹ עָפָר. תּוֹסָפוֹת:

יא אַף עַל גַּב שֶׁגְּבָלוֹ. דְּאֵין חִבּוּרֵי אָדָם חִבּוּר. מַהַרַ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יב וּלְאַפּוֹקֵי נַמֵּי שִׁדְרָה וְגֻלְגֹּלֶת שֶׁחִסְרוּ:

יג וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ שָׁוֶה, דְּמִגּוּשָּׁהּ טָמֵא שִׁבְעָה וְצָרִיךְ הַזָּיָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מֵאֲוִירָהּ:

יד אֲבָל שִׁדָּה שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. וְהָא דְּלֹא תְּנִינְהוּ בְּרִישָׁא, יֵשׁ לוֹמַר תָּנֵי וְשִׁיֵּר, וְשִׁיֵּר נַמֵּי אֶרֶץ הָעַמִּים בִּמְקוֹמָהּ. מַהַרַ"ם:

טו **שֶׁחָסְרוּ**. וְאֵין בָּהֶם רֹבַע. הָרַמְבַּ"ם:

טז שֶׁהוּא שְׁלִישׁ טֶפַח:

יז **בַּקָּטָן כּוּ'**. וּכְסָלַע דְּבֵית הִלֵּל זוּטַר, וַהֲוֵי בֵּית שַׁמַּאי לְחֻמְרָא, וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא תָּנַן לַהּ בְּעֵדֵיוֹת. גְּמָרָא:

משנה ד

יח אָמְנָם רַשׁ"י פֵּרֵשׁ גּוֹלֵל הוּא כִּסּוּי הָאָרוֹן, וְדוֹפֵק הָאָרוֹן עַצְמוֹ, וְנִלְמָדוּ מֵעַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, שֶׁמְּטַמֵּא כְּשֶׁפֵּרֵשׁ, אֲבָל כְּשֶׁהוּא טָמוּן הוּא בָּטֵל אַגַּב קַרְקַע:

יט הָרַמְבַּ"ם. וּמְפָרֵשׁ כְּפֵרוּשׁ רַשׁ"י דְּקַאֵי עַל הָאָרוֹן. אֲבָל לְפֵרוּשׁ הָר"ב לֵיכָא לְמִשְׁמַע לְהוּ מֵאוֹ בַּקָּבָר. וְעוֹד אַמַּאי אִצְטְרִיךְ לְקָרָא דְּכָל אֲשֶׁר יִגַּע, דְּאִי לְמַגָּע, הָא בְּהַדְ קָרָא לֹא כְתִיב נַמִּי אֶלָּא הַנּוֹגֵעַ. וּבְחֻלִּין סָבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּהִלְכָתָא גְּמִירֵי לַהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כ וְקָשֶׁה, דְּאִם כֵּן אֲפִלּוּ בְּאוֹהֶל לֹא יְטַמֵּא. וְהָרַאֲבַ"ד פֵּרֵשׁ, מַגָּע מֵאֲשֶׁר יִגַּע, אוֹהֶל מֵעַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, דְּמַשְׁמַע אֲוִיר, וּמַשָּׂא אֵין בָּהֶם. וְהַתּוֹסְפוֹת כָּתְבוּ, מִשּׁוּם דְּהַדְ קְרָא מוֹקְמֵי לֵיהּ בְּנָזִיר בְּאוֹהֶל, וּמִדְּאַפְקֵיהּ בִּלְשׁוֹן נְגִיעָה שְׁמַע מִנַּהּ שֶׁמְּטַמֵּא בְּמַגָּע, וּבְמַשָּׂא לֹא מָצִינוּ:

כא **בְּמַשָּׂא**. אִיכָּא לְמֵימַר דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִלְכָתָא גְּמִירָא לְהוּ כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֶלָּא דְּלְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא נָמַר לְמַשָּׂא, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר גָּמַר אַף לְמַשָּׂא. וְאִי נַמִּי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דָּרִישׁ לֵיהּ מִקְּרָא וְלֹא סָבִירָא לֵיהּ לְחַלֵּק בֵּין טָמְאָה לְטָמְאָה:

משנה ה

כב שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁעוּרִין כֻּלָּן הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הֵן, אָמְרוּ חֲכָמִים תְּחִלַּת כּוּ'. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

כג **מְטַמֵּא**. כְּמוֹ שֶׁיְּלִיף בְּדָם מִנְּפָשׁוֹת מֵת, לְמַד מִמֶּנּוּ שְׁאָר הַשְּׁעוּרִין שֶׁהוּא כַּאֲשֶׁר הֻשְׁלַם וַאֲפִלּוּ מִשְּׁנֵי מֵתִים. הָרַמְבַּ"ם:

כד וְלֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּשֶׁל מֵתִים, אֲבָל בְּאֵבֶר מִן הַחַי, עֶצֶם כַּשְּׂעֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָהוֹר. וְכֵן הָא דְּתָנַן לְקַמָּן אֵבֶר מִן הַחַי שֶׁנֶּחֱלַק טָהוֹר, הַיְנוּ לְגַמְרֵי:

משנה ז

כה **לִשְׁנַיִם**. לֹא תָּנֵי לְהוּ בַּהֲדֵי דְּלְעֵיל, דְּהָכָא יָחִיד פָּלֵיג וְהָתָם רַבָּנָן פְּלִיגֵי. הָר"שׁ:

כו **מְטַמֵּא**. הַיְנוּ בְּמַשָּׂא. הָרַמְבַּ"ם. אֲבָל בְּמַגָּע לֹא. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

פרק ג

משנה א

א דְּלְהָכִי שְׁנָה מֵעַנְיָנָא דְּרֵישָׁא. דְּאֵין דָּבָר אַחֵר מַאֲהִיל עָלָיו וְעַל כַּחֲצִי זַיִת אֶלָּא אִם כֵּן אֵינָהּ רְצוּפָה, וּמִכְּלַל דְּרֵישָׁא דְּלֹא קָתָנֵי הָכִי, דִּרְצוּפָה הִיא. מַהַר"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב **מַאֲהִיל כו'**. יֵשׁ לִתְמֹהַּ דְּלֹא תְּנַן נַמִּי אוֹ כִּשְׁנֵי חֲצָיֵי זֵיתִים מַאֲהִילִים עָלָיו כו'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג **אוֹ כו' טָהוֹר**. תֵּימַהּ, הָא חַד שְׁמָא דְּאֹהֶל הוּא. וּמַהֲרַ"ם פֵּרֵשׁ, דְּהַאי מַאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת נַמִּי בִּרְצוּצָה אַיְירִי, וְהָוֵי נְגִיעָה וְאֹהֶל. וְזֶה דּוֹחֵק. וְנִרְאֶה לִי דְּהָרַ"ב לֹא גָּרַס לֵיהּ וְכֵן בִּדְפוּס הַגְּמָרָא דְּעֵדֵיּוֹת לֹא גָּרַס לֵיהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד וְיִתְּכֵן דְּטַעֲמוֹ דַּחֲזִינַן לְאֹהֶל כְּמַאן דְּמָלֵי טְמְאָה, מֵאַחַר שֶׁגְּזֵרַת הַכָּתוּב הוּא שֶׁכָּל אֲשֶׁר בָּאֹהֶל טָמֵא:

ה **הַכֹּל כו'**. מַסְקְנָא דְּרַבָּנָן הִיא. מַהֲרַ"ם:

ו וּלְתַנָּא קַמָּא הוּא שֶׁפֵּרֵשׁ כֵּן. דִּלְרַבִּי מֵאִיר אִיתָא נַמִּי מַגָּע וְאֹהֶל, דְּחַד שְׁמָא נִינְהוּ:

משנה ב

ז וְלִרְבּוֹתָא דְּרַבָּנָן נָקֵט כֵּן, דְּאַף שֶׁנִּתְפַּזֵּר וְגַם שֶׁכְּנֶגֶד זֶה מַאֲהִיל עַל חֲצִי שִׁעוּר וְכֵן כְּנֶגֶד זֶה וּשְׁנֵי אֳהָלוֹת הֵן, אֲפִלּוּ הָכִי מִצְטָרְפִין. רַשׁ"י:

ח לִישְׁנָא דְּגְמָרָא. וּפֵרֵשׁ רַשׁ"י, כְּלוֹמַר, הַמְגַלְגֵּל זֶה לָזֶה וְנִתְעָרֵב זֶה עִם זֶה:

ט **טָהוֹר**. כְּלוֹמַר, הַכֵּלִים הַבָּאִים אַחַר הַבְּלִיעָה לְתוֹךְ הַבַּיִת, אֵינָם מִטַּמְּאִין:

י תּוֹסֶפְתָּא. וּבְמַיִם רְאשׁוֹנִים בִּלְבַד לֹא יוּכַל לְשַׁעֵר, שֶׁאֲפִלּוּ אִם לֹא יִמְצְאוּ רְבִיעִית יוֹתֵר, יֵשׁ לוֹמַר שֶׁיָּצָא רְבִיעִית דָּם וְנִשְׁאַר בַּבֶּגֶד מִן הַמַּיִם. אַךְ קָשֶׁה, דִּבְלֹא מְדִידַת מַיִם רְאשׁוֹנִים נַמִּי יָכוֹל לֵידַע, שֶׁיִּסְחֹט הַמַּיִם מִן הַכְּסוּת וְיִמְדֹּד אוֹתוֹ, וְיָבִיא מַיִם אֲחֵרִים עִם רְבִיעִית דָּם שֶׁיִּהְיֶה בֵּין הַכֹּל כְּשִׁעוּר הַמַּיִם שֶׁיָּצָא מִן הַכְּסוּת, וְאִם מַרְאֵיהֶן שָׁוֶה טְמֵאָה כו'. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאֵין הָכִי נַמִּי, וּמַה שֶּׁהֻצְרְכוּ לְמִדָּה הִיא שֶׁאִם יִמְצְאוּ רְבִיעִית יוֹתֵר שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְמַיִם אֲחֵרִים כו'. אֲבָל אִם לֹא מָצָא רְבִיעִית אֲזַי מֵבִיא אֲחֵרִים כְּמִדָּתָן, רוֹצֶה לוֹמַר כַּמִּדָּה שֶׁמָּצָא אַחַר הַכְּבִיסָה, אֶלָּא שֶׁנּוֹתֵן בָּהֶם רְבִיעִית דָּם וְעִם הָרְבִיעִית דָּם הוּא שֶׁיִּהְיֶה כְּמִדַּת הַמַּיִם מִן הַכְּבִיסָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יא **טָהוֹרָה**. אֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּאֹהֶל, וַהֲרֵי הִיא כִּכְסוּת שֶׁנִּגְעָה בַּמֵּת. הָרַמְבַּ"ם. וְכֵן פֵּרְשׁוּ רַשׁ"י וְתוֹסָפוֹת. וּמַהֲרַ"ז וְוּרְמַיְזָ"א הוֹכִיחַ דִּלְדַעַת הָרַ"ב דְּכֵלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמֵת מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל, צָרִיךְ לִדְחוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּמַיְרֵי שֶׁקֹּדֶם שֶׁנָּפַל רְבִיעִית נִבְלַע בַּכְּסוּת מַה שֶּׁאֵינוֹ יָכוֹל לָצֵאת וְנִתְבַּטֵּל בַּבֶּגֶד וְלֹא הָיָה רְבִיעִית שָׁלֵם מֵעוֹלָם:

יב **שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָצֵאת**. פֵּרוּשׁ, עַל יְדֵי כְּבִיסָה סְתָם, אַף עַל פִּי שֶׁעַל יְדֵי סַם יָכוֹל לָצֵאת. דְּאֵין דֶּרֶךְ לְהַקְפִּיד בִּכְהַאי גַּוְנָא. וּמֵהַאי טַעֲמָא לֹא קָשֶׁה מֵרֵישׁ פֶּרֶק ג' דְּעָרְלָה, בֶּגֶד שֶׁצִּבְעוֹ כו', דְּהָתָם בְּחָזוּתָא נֶהֱנָה, אֲבָל בְּטָמְאָה בְּקִפֵּידָא תְּלָיָא מִלְּתָא. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יג וְקִשָּׁה, הֲרֵי הַבַּיִת מַאֲהִיל עַל הָאָדָם וְעַל הַטֻּמְאָה כֻּלָּהּ וִיטַמְּאֵהוּ לְאָדָם כו'. וְהָרַמְבַּ"ם סִיֵּם, וְהָאֶהֱיל הַבַּיִת כו' וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָר"ב בְּבָבָא שְׁנִיָּה. וּמַהַר"ם פֵּרֵשׁ בְּחָצֵר שֶׁאֵין עָלָיו גַּג:

יד **קְטַפְּרֵס**. וְאַסְקֻפָּה דְּנָקִט, מִשּׁוּם כֵּלִים דְּקוֹדֶם שְׁפִיכָה, שֶׁאִם נִשְׁפַּךְ בְּתוֹךְ הַבַּיִת טִמְּאִים. אֲבָל עַל הָאַסְקֻפָּה אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא נִכְנַס כֻּלּוֹ בְּחִבּוּר אֶפִלּוּ שָׁעָה אַחַת. הָרַאֲבַ"ד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו וְהָוֵי זוֹ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זוֹ. וְהָרא"ש פֵּרֵשׁ, בֵּין מַה שֶּׁיֵּשׁ מִן אַסְקֻפָּה לְתַחַת תִּקְרַת הַבַּיִת בֵּין מַה שֶּׁיֵּשׁ בַּחוּץ כֻּלָּהּ מְקוֹם מִדְרוֹן וְהַדָּם נִשְׁפָּךְ בְּכֻלָּהּ, נִמְצָא מִקְצָתוֹ תַּחַת הָאֹהֶל וּמִקְצָתוֹ חוּץ לָאֹהֶל, הַבַּיִת טָהוֹר, דְּאֵין קְטַפְּרֵס חִבּוּר:

טז וְאַף דְּבָשָׂר נַמִּי מַחֲלִיף, מִכָּל מָקוֹם נִכָּר בּוֹ חָרִיץ אוֹ גֻּמָּא. גְּמָרָא. מַה שֶּׁאֵין כֵּן שֵׂעָר וְצִפָּרֶן:

משנה ד

יז וְיָד לְמֵת יָלִיף לֵיהּ בַּגְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח **כְּשֶׁנֵּי כו'**. וּסְבִירָא לֵיהּ יֵשׁ יָד לְפָחוֹת מִכַּזַּיִת. אִי נַמִּי בְּעֶצֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֹחַ וּמְשׁוּם שׁוּמֵר. מַהַר"ם:

משנה ה

יט **דַּם תְּבוּסָה**. הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי דַּם הַמֵּת בְּרִבִיעִית, וְהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו, וְחַיָּבִין עָלָיו עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. וּמְדִבְרֵי סוֹפְרִים הוֹסִיפוּ דַּם תְּבוּסָה לְמַשָּׂא וּמַגָּע וְאֹהֶל לְבַד:

כ **שְׁמִינִית כו'**. כְּלוֹמַר לַאֲפוּקֵי רַבּוֹ בְּחַיָּיו, דְּלֹא גָּזְרוּ בָּזֶה. רַשׁ"י:

כא **שֶׁדָּמוֹ שׁוֹתֵת**. כְּלוֹמַר, שֶׁדֶּרֶךְ הַצָּלוּב שֶׁיְּהֵא דָּמוֹ שׁוֹתֵת. וְכֵן אֲבָל הַמֵּת כו', מִסְתָּמָא שֶׁדָּמוֹ מְנַטָּף:

כב דְּלֹא מִיבְטָל הַהוּא דְּלְאַחַר מִיתָה שֶׁהָיָה הַרְבֵּה. אֲבָל נוֹטֵף, קַמָּא קַמָּא בָּטֵל, וַאֲפִלּוּ הוּא מְרֻבֶּה בְּטֵלָה, שֶׁלֹּא נָפַל בְּיַחַד. רַשׁ"י:

כג אֲבָל מֵת מְטַמֵּא בְּמְנַטֵּף אֲפִלּוּ מֻנָּח בְּמִטָּה, דְּשַׁאנִי מִטָּה דְּהוּא חָלוּל וְהַדָּם בּוֹקֵעַ וְיוֹרֵד וּמִתְאַסֵּף יַחַד. גְּמָרָא:

משנה ו

כד וְהוּא הַדִּין דַּהֲוָה מָצֵי לְפָרֵשׁ בְּכֵלִים שֶׁמֻּנָּחִים בַּחֲלַל הַחַלּוֹן אוֹ הַפֶּתַח:

כה **הַשִּׁדְרָה כו'**. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין כַּזַּיִת בָּשָׂר:

כו אוּלַי שֶׁסּוֹבֵר דְּרַבִּי יוֹסֵי לֹא פָלִיג. אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ מְנַיִן לוֹ. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב שֶׁאֵינוֹ הֲלָכָה:

משנה ז

כז וְצָרִיךְ שֶׁיְּהֵא הֶחְלֵל פָּנוּי טָפַח, שֶׁאִם לֹא כֵּן דְּהַטְמָאָה מְמַעֶטֶת אֶת הֶחְלֵל טָפַח, טֻמְאָה רְצוּצָה הִיא. הָרַ"א:

כח פֵּרוּשׁ, בַּטְמוּן בְּתוֹךְ הַקַּרְקַע. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כט הָרַמְבַּ"ם. וְאָתֵי שֶׁפִּיר דִּמְפָרֵשׁ נַמִּי לַמַּבִּיא אֶת הַטֻּמְאָה. וְהָרַ"שׁ שֶׁמְּפָרֵשׁ כֵּיצַד אַחוֹצֵץ וְלֹא אַמַּבִּיא כוּ', לֹא סַיֵּם כָּאן לַמַּבִּיא כוּ'. וְהָרַ"ב הִרְכִּיב שְׁנֵי הַפֵּרוּשִׁים וְלֹא דָק:

ל סֶכָּה רֵישׁ פֶּרֶק ב'. וְעַיֵּן שָׁם בְּתוֹסְפוֹת:

לא כְּלוֹמַר שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חוֹר גָּדוֹל. גְּמָרָא:

פרק ד

משנה א

א **טָהוֹרִים**. דְּשָׁדִינַן לְעָבְיוֹ בָּתַר הָאֲוִיר לְקֻלָּא, וְלֹא בָּתַר הַמִּגְדָּל לְחֻמְרָא. אֲבָל עוֹמֵד בַּבַּיִת, טְמֵאִים מִמַּה נַּפְשָׁךְ. וְסֵיפָא טְמֵאָה בְּתוֹכוֹ הַבַּיִת טָמֵא, מַיְרֵי בֵּין בְּתוֹךְ חֻלְלוֹ בֵּין בְּתוֹךְ עָבְיוֹ, שֶׁדֶּרֶךְ טֻמְאָה לָצֵאת. מַהֲרַ"ם:

ב דַּהֲוֵי לֵיהּ כְּכֹתֶל שֶׁהוּא לָאֲוִיר דִּלְקַמָּן בְּפֶרֶק ו' מִשְׁנָה ג' דְּנִדּוֹן מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה. וְרַבִּי יוֹסֵי מְדַמֵּי לֵיהּ לְכֹתֶל שֶׁבֵּין חָצֵר לַבַּיִת, וְרַבָּנָן לֹא מְדַמּוּ. וְעַיֵּן שָׁם. וַאֲפִלּוּ הָכִי מוֹדוּ הָתָם מִשּׁוּם דְּהַבַּיִת וְהֶחָצֵר חֲשׁוּבִין הֵן וְהַמְּחִצָּה לְצָרְךְ שְׁנֵיהֶם, אֲבָל מְחִצַּת הַמִּגְדָּל לֹא נַעֲשָׂה בִּשְׁבִיל הֶחָצֵר וְהַבַּיִת, לְהָכִי לֹא שָׁדִינַן לֵיהּ בְּסֵיפָא בָּתַר בַּיִת לְטַמֵּא כֵּלִים שֶׁבְּעָבְיוֹ כִּי אִיכָּא טֻמְאָה בַּבַּיִת, דְּקָתָנֵי מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר, וּמַשְׁמַע אֲפִלּוּ שֶׁבְּעָבְיוֹ. וּבָתַר מִגְדָּל נַמִּי לֹא שָׁדִינַן לֵיהּ, דְּמִגְדָּל לָא חֲשִׁיב מִשּׁוּם דְּמִטַּלְטֵל. וּבְתוֹךְ הָאֲוִיר דְּנָקֵט, מִשּׁוּם רְבוּתָא דְּרַבִּי יוֹסֵי דְּכָל שֶׁכֵּן בַּבַּיִת דְּשָׁדִינַן בָּתַר בַּיִת דַּחֲשִׁיב טְפֵי מֵחָצֵר. מַהֲרַ"מ:

ג **טָהוֹר**. וּבְפֶרֶק י' דְּכֵלִים דַּחֲשִׁיב כְּלֵי עֵץ הַבָּאִים בְּמִדָּה דְּבָעֵי צָמִיד פָּתִיל, הָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁמְּכָסֶּה בִּכְלִי, אֲבָל כְּשֶׁדִּלְתּוֹתָיו מְגוּפוֹת אוֹ מְכֻסֶּה בְּנֶסֶר לֹא בָּעֵי צָמִיד פָּתִיל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד וְאֵין הַפֵּרוּשׁ שָׁוֶה. שֶׁבֵּינוֹ לָאָרֶץ וּלְבֵין הַקּוֹרוֹת אַף שֶׁאֵין פּוֹתֵחַ טָפַח רַק בְּאֶחָד מֵהֶן, אִם יֵשׁ פּוֹתֵחַ טָפַח בֵּינוֹ לְבֵין הַקּוֹרוֹת הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת עַד כְּנֶגֶד הַמִּגְדָּל לְתַחְתִּיו, דְּאָדָם וְכֵלִים אֵינָן נַעֲשִׂים אֹהָלִים לְהַפְסִיק וּלְטַהֵר. וְכֵן כְּשֶׁיֵּשׁ פּוֹתֵחַ טָפַח תַּחְתָּיו וְהַכֵּלִים לְמַעְלָה, בּוֹקַעַת לְמַעְלָה. אֲבָל שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הַכֹּתֶל אִם אֵין שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח אַף עַל גַּב דְּאִיכָּא פּוֹתֵחַ טָפַח בֵּינוֹ לָאָרֶץ וְלַקּוֹרוֹת, טְהוֹרִין:

ה **טְהוֹרִין**. וְקָשֶׁה, אַמַּאי טְהוֹרִים כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו, לֶהֱוֵי כְּבֵיב שֶׁהוּא קָמוּר תַּחַת הַבַּיִת. יֵשׁ לוֹמַר, שֶׁאנֵי בֵּיב שֶׁהוּא קָבוּעַ וּמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַבַּיִת, לְכָךְ בָּטֵל לְגַבֵּי הַבַּיִת. מַהַר"מ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו דְּאֹהֶל בְּתוֹךְ אֹהֶל וְהַטֻּמְאָה תַּחַת אֹהֶל הַפְּנִימִי, אֹהֶל הַחִיצוֹן טָמֵא, דְּצָמִיד פָּתִיל וְאֹהָלִים מַצִּילִים עַל הַטְּהוֹרִים מִלִּטַּמֵּא וְאֵין מַצִּילִים עַל הַטְּמֵאִין מִלְּטַמֵּא. הָרַמְבַּ"ם. וְדָוְקָא כְּשֶׁהָאֹהֶל כֻּלּוֹ בְּתוֹךְ אֹהֶל. אֲבָל כְּשֶׁפִּי הָאֹהֶל חוּצָה, אֵין הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת בָּאֹהֶל הַשֵּׁנִי:

משנה ב

ז **מְטַהֵר**. וְנִרְאֶה דְּמוֹדֶה בָּהָא דְּפֶרֶק ז' מִשְׁנָה ג' הַמֵּת בַּבַּיִת כו', דְּהָתָם בְּמֵת שָׁלֵם דְּאֵין דֶּרֶךְ לְשָׁרְפוֹ וּלְנַתְּחוֹ פָּחוֹת מִכַּזַּיִת. תּוֹסָפוֹת. וְנִרְאֶה דְּכָל זֶה בִּדְלָתוֹת נְעוּלִים. אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ פּוֹתֵחַ טָפַח פָּתוּחַ, מוֹדֶה אֲפִלּוּ בְּכַזַּיִת, וּכְדִתְנַן פֶּרֶק ג' מִשְׁנָה ו' וּבְפֶרֶק י"ג. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ח פָּתַח בְּמִגְדָּל וְסִיֵּם בְּתֵבָה. וְאֶפְשָׁר שֶׁרְצוֹנוֹ לוֹמַר תֵּבַת הַמִּגְדָּל. וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה צָרִיךְ לְדַחוֹקֵי בְּהָכִי. וְנִרְאֶה דְּהָכִי נַמִּי אַשְׁמְעִינַן לְעִנְיַן מִקָּח וּמִמְכָּר:

ט **טָמֵא**. פֵּרוּשׁ, שֶׁהַמִּגְדָּל מְמַלֵּא כָּל הַפֶּתַח וְאֵין בּוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח מִכָּל צַד לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וּמִן הַצְּדָדִין, נִמְצָא שֶׁאֵין מָקוֹם לְצֵאת, הִלְכָךְ הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְיוֹצֵאת דֶּרֶךְ דָּפְנֵי הַמִּגְדָּל, מִידֵי דַּהֲוֵי אַפִּתְחֵי בַּיִת בִּזְמַן שֶׁהֵם נְעוּלִים. כֶּסֶף מִשְׁנָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ה

משנה א

א **קְמוּרָה**. מְקֻבֶּבֶת. הָרַמְבַּ"ם. וְזֶה לְשׁוֹן כַּף נַחַת, דֶּרֶךְ עוֹשֵׂי תַּנּוּרִים לְכַסּוֹת הַנֶּקֶב שֶׁל עָשָׁן מִלְמַעְלָה וּלְפָתְחוֹ מִצַּדְדִין מִפְּנֵי הָרוּחַ וְהַגֶּשֶׁם:

ב **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים כו'**. וּמֵירֵי בְּאֵין בָּעַיִן פּוֹתֵחַ טָפַח, דְּאִי לָאו הָכִי לָמָּה לֹא תִּכָּנֵס לַבַּיִת. דְּלֹא דָּמֵי לַפֶּרֶק דִּלְעֵיל דְּאָמְרִינַן אֵין דֶּרֶךְ טֻמְאָה לִכָּנֵס, דְּהָכָא הֲרֵי נִכְנָסָה, אֶלָּא בִּדְלֵית לֵיהּ פּוֹתֵחַ טָפַח מֵירֵי. הָר"ש. וּמֵירֵי נַמִּי בְּיֵשׁ בָּעַיִן טָפַח עַל טָפַח, דְּאִי לָאו הָכִי, אֲפִלּוּ טֻמְאָה בָּעַיִן טָהוֹר הַתַּנּוּר. וְנִרְאֶה לִי דְּמִדְּאוֹרְיְתָא לֹא עְיְלָא טֻמְאָה אֶלָּא דֶּרֶךְ פֶּתַח כְּלִי הֶעָשׂוּי לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא, וְהָעַיִן אֵינוֹ עָשׂוּי לְהַכְנִיס, אֶלָּא דְּרַבָּנָן גָּזְרוּ. וְסָבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי דִּכְעֵין דְּאוֹרְיְתָא תַּקּוּן. וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי דְּלֹא גָּזוּר כֵּלִי הַאי. וּלְרַבִּי עֲקִיבָא לֵית לֵיהּ גְּזֵרָה זוֹ כְּלָל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ג **מַצֶּלֶת וְכוּ'**. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם צָמִיד פָּתִיל סְבִיבָהּ, דְּכֵלִים מַצִּילִים בְּצָמִיד פָּתִיל, וְאוֹהָלִים בְּכִסּוּי. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

ד אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הוּא, שֶׁכָּל מַה שֶּׁעִם הָאָרֶץ אֵינוֹ נֶאֱמָן הוּא מִדְּרַבָּנָן:

ה **הַחַטָּאת**. וְקָשֶׁה לָמָּה לֹא תְּנַן נַמִּי עַל הַקֹּדֶשׁ כּוּ', יֵשׁ לוֹמַר לְפִי שֶׁהַטַּעַם תְּלוּי בַּחַטָּאת שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד שׁוֹרֵף פָּרָה לְעַצְמוֹ. אִי נַמִּי רְבוּתָא נָקַט דַּאֲפִלּוּ לַחַטָּאת נֶאֱמָנִים. מַהֲרַ"ם:

ו וְקָשֶׁה, דְּהָא בְּכָל הַכֵּלִים מְקַדְּשִׁים, וְאַמַּאי נָקַט כְּלֵי חֶרֶס. וְלַקֹּדֶשׁ פְּשִׁיטָא דְּכָל הַכֵּלִים שָׁוִים. וְנִרְאֶה לִי, דִּשְׁכִיחַ יוֹתֵר לְקַדֵּשׁ בִּכְלֵי חֶרֶס כִּדְמַשְׁמַע בְּכָל מַסֶּכֶת פָּרָה. אִי נַמִּי, לְרִבּוּתָא נָקַט דְּאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה אֲפִלּוּ הָכִי נֶאֱמָנִים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

ז **נָתוּנָה**. פֵּרוּשׁ, כְּפוּיָה. הָרַמְבַּ"ם:

ח כְּלוֹמַר דְּאִלּוּ פְּקוּקָה לֹא הַוְיָא דּוּמְיָא דְּבָאר חֲלָקָה, וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא מָצֵי לְמִתְנֵי וּפְקוּקָה. אֲבָל אֵין רוֹצֶה לוֹמַר דְּהַוְיָא כִּשְׁלֵמָה דְּדִינָא כְּדוּת שֶׁעַל הָאָרֶץ, דְּלֵיתָא, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק ט' מִשְׁנָה ג' וְז' וְי"ב:

י וְקָשֶׁה, כֵּיוָן דְּהַכַּוֶּרֶת פְּחוּתָה הַאֵיךְ מַצִּיל הַנֶּסֶר שֶׁעָלָיו, וְהֲרֵי הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת בַּמָּקוֹם שֶׁהִיא פְּחוּתָה הוֹאִיל וְאֵינָהּ פְּקוּקָה:

ט **סָרִידָה**. שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים מַיְרֵי. דְּשֶׁל נַחְתּוֹמִין טְמֵאָה:

יא **טָפַח**. וְכָל שֶׁכֵּן יוֹתֵר מִטֶּפַח. הָרַ"שׁ:

יב וְשִׁעוּר לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה כָּךְ הוּא, שֶׁהַכֵּלִים אֵין מַצִּילִין אֶלָּא עִם דְּפָנוֹת אוֹהָלִים עַד שֶׁיְּהֵא לָהֶן דְּפָנוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג וְרַק מִפְּנֵי אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ הוּא בָּא בְּמִדָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

יד **הַיְתֵדוֹת**. מִשּׁוּם טֻמְאָה שֶׁתַּחְתֶּיהָ נָקַט הָכִי:

טו וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, וְיִתְדַּבֵּק בְּשׁוּיוּ פִּיו עִם צִדְדֵי הַבַּיִת אוֹ הָאוֹהֶל. וְעַיֵּן סוֹף פֶּרֶק י':

טז וְלִרְבּוּתָא, דְּלֹא תֵּימָא דַּוְקָא מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ מַצֶּלֶת, דְּכֵיוָן דְּמִשּׁוּם אוֹהֶל הִיא אַף עַל גַּבָּהּ מַצֶּלֶת:

יז **קוֹרָה**. שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ו

משנה א

א **נוֹשְׂאִים כו'**. כֵּלַּה מַתְנִיתִין מִירֵי בְנוֹשְׂאִים בָּאֲוִיר וְלֹא בְּתוֹךְ הַבַּיִת. הָרַ"שׁ:

ב **טְמֵאִים**. וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא כְנֶגֶד הַטֻּמְאָה. הָרַמְבַּ"ם. דְּכֵיוָן שֶׁנַּעֲשׂוּ אוֹהֶל הַוֵי כְּמַאן דְּמָלֵי טֻמְאָה, שֶׁהֲרֵי מְטַמֵּא לְכָל הַכֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו, וַהֲרֵי כָּל מַה שֶּׁעָלָיו הוּא כְנֶגֶד הַטֻּמְאָה:

ג **טְמֵאִים**. דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ וְהַטֻּמְאָה יוֹרֶדֶת שׁוּב נַעֲשֶׂה אוֹהֶל עָלָיו לְטַמֵּא כָּל מַה שֶּׁתַּחְתָּיו:

ד **מְטַהֵר**. הַיְנוּ בְּנָתוּן עַל מוֹט שֶׁאֵינוֹ כָּעֲבִי הַמַּרְדֵּעַ, שֶׁלֹּא הֶזִּקְקוּ הַנּוֹשְׂאִים לַטֻּמְאָה. הָרַ"שׁ. וּמִסְתַּבְּרָא דְּפָלֵיג נַמֵּי בְּנָתוּן עַל אַרְבָּעָה כֵּלִים. וּמַהֲרַ"מ כָּתַב דִּבְאַרְבָּעָה כֵּלִים אֲפִלּוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מוֹדֶה, וּבְאַרְבָּעָה אֲבָנִים רַבָּנָן מוֹדוּ דְּחוֹצֵץ, אֶלָּא בָּאָדָם פְּלִיגִי. רַבָּנָן סָבְרֵי כֵּיוָן דְּמִקַּבֵּל טֻמְאָה הָוֵי כְּמוֹ כֵּלִי, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְדַמֶּה לֵיהּ לִבְהֵמָה כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים:

ה **כְּלֵי גְלָלִים כו'**. שֶׁאֵינָם בָּאִים בְּמִדָּה. דְּאִי לָאו הָכִי אֵינָן כְּכֵלִים אֶלָּא כְּאוֹהָלִים וְחוֹצְצִים. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ב

ו דְּאִי מִנּוֹשְׂאֵי הַמִּטָּה מִכֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס הַמֵּת תַּחַת הַקּוֹרָה כְּבָר נִכְנְסָה הַטֻּמְאָה לְפֶתַח הַבַּיִת כו'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז וְצָרִיךְ גַּם כֵּן שֶׁלֹּא יִהְיוּ מֻכְשָׁרִים:

ח וְאִית בֵּיהּ קוֹצִים, דְּלֹא חָזֵי לְטִינָא לְדָרֹס בָּרֶגֶל, וְהוּא לֵחַ, דְּלֹא חָזֵי לְהַסָּקָה. גְּמָרָא:

ט וְאַף בְּלֹא בְטוּל, כֵּיוָן דְּסוֹתֵם כָּל הַחֲלוֹן. וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה דַּאֲפִלּוּ הָכִי בָּעֵי בְּטוּל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

י וְהוּא הַדִּין בֵּין בַּיִת לִרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ לְמָבוֹי, אֶלָּא נָקַט כַּאֲשֶׁר הָיוּ בָּתֵּיהֶם בִּזְמַן הַמִּשְׁנָה שֶׁהָיוּ חֲצֵרוֹת לִפְנֵיהֶם וְגִנּוֹת לַאֲחוֹרֵיהֶם:

יא **בְּתוֹכוֹ**. וְהִיא רְצוּפָה:

יב הָרַ"שׁ. וְנִרְאֶה דְּרְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁסְּדוּק וּפָתוּחַ קְצָת לַבַּיִת, וְעַיֵּן רֵישׁ פֶּרֶק ז'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יג **בַּכֹּתֶל כו' טְמֵאִין**. דְּאֵין מַצִּיל מֵהַטֻּמְאָה אֶלָּא צָמִיד פָּתִיל אוֹ אוֹהֶל אַחֵר, אֲבָל בְּלוּעִים בַּבִּנְיָן לֹא. הָרַמְבַּ"ם:

יד **טְמֵאִין**. קְשֶׁה, מַאי שְׁנָא מִדְּלְעֵיל הַשְׁתָּא בְּכֹתֶל מָחֳצָה עַל מָחֳצָה דַּחֲכָמִים מְטַהֲרִים הָעוֹמֵד מִלְּמַעְלָן. וְנִרְאֶה לִי דְּטְפֵי שַׁיְיךְ לוֹמַר בַּכֹּתֶל שֶׁתִּכְנֵס טֻמְאָה לַבַּיִת וְלֹא תִּתְפַּשֵּׁט לְמַעְלָה [שֶׁהַכֹּתֶל בָּנוּי לְצֹרֶךְ הַבַּיִת לְבַד] מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַעֲזִיבָה שֶׁבְּנוּיָה נַמִּי לַעֲלִיָּה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

טו דְּאִי אֶפְשָׁר לְיַשֵּׁב כְּרַבָּנָן, דְּהַשְׁתָּא בְּמַעֲזִיבָה מֵחֲצִיָּהּ וּלְמַטָּה הַבַּיִת טָמֵא, כָּל שֶׁכֵּן בֵּין הַקּוֹרוֹת. הָרַ"שׁ. וְעַל כָּל פָּנִים גַּם לְרַבִּי יְהוּדָה צָרִיךְ לְחַלֵּק בֵּין קוֹרוֹת לְמַעֲזִיבָה, דְּלֹא אָמְרִינַן בְּמַעֲזִיבָה רְצוּצָה כֵּיוָן דַּעֲשׂוּיָה לִסָּתֵר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז דְּיֵיק מִלְּשׁוֹן הַכֹּל, וְלֹא קָתָנֵי בַּיִת, מִכְּלָל דְּאַתַּרְוַיְיהוּ שָׁדְינַן לַהּ. הָרַ"שׁ:

יז כְּנֶפֶשׁ אֲטוּמָה דְּפֶרֶק ז', דְּמִן הַצְּדָדִים טָהוֹר, אֶלָּא דְּבוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת, וְהָכָא נַמִּי חָדָא מִתַּרְתֵּי נָקֵט. וְאֵין לוֹמַר כְּשֶׁיּוֹרֶדֶת נִמְצָא הַבַּיִת מַאֲהִיל וּמְמַלֵּא כָּל הַבַּיִת, דְּהָא הָאֹהֶל חוֹצֵץ לְטַהֵר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח וְקָשֶׁה, דְּמַתְנִיתִין הֲוָה לַהּ לְפָרֵשׁ כֵּן בְּהֶדְיָא. וְהָרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ, בְּמִחֲצָה שֶׁל זְכוּכִית. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט **טָמֵא**. וַעֲלִיָּה טְהוֹרָה. הָרַ"שׁ:

משנה ו

כ מְשׁוּם דְּנַעֲשָׂה מֵאֵלָיו. מַהֲרַ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כא אֲבָל אִם יֵשׁ בְּמָקוֹם הַשְּׁמָאָה טֶפַח עַל טֶפַח בְּרוּם טֶפַח הֲוֵי כְּקֶבֶר סָתוּם וּמְטַמֵּא כָּל סְבִיבָיו. תּוֹסֶפְתָּא:

משנה ז

כב וְקָשֶׁה, דְּהָא לְעֵיל בְּעַמּוּד הָעוֹמֵד בְּתוֹךְ כּוּךְ וּמְעָרָה אָמְרִינַן דְּבוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּפְשִׁיטָא דְּהֵם מְקֹרִים. וְעוֹד שֶׁהָרַ"ב כָּתַב לְעֵיל דְּהוּא הַדִּין לְעַמּוּד שֶׁבַּבַּיִת:

כג **מְטַמֵּא**. אַף דְּבִכְמָה דּוּכְתֵּי מַשְׁמַע דְּטֻמְאָה תַּחַת הַכְּלִי וּרְצוּצָה אֵינָהּ בּוֹקַעַת אֶלָּא כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה, נִרְאֶה לִי דְּהָכָא מַיְרֵי שֶׁהַטֻּמְאָה מְמַלְּאָה כָּל תַּחַת הָעַמּוּד, וְהַפֶּרַח בָּטֵל לְגַבֵּי עַמּוּד לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. מַהֲרַ"ם:

כד **טְהוֹרִין**. שֶׁאֵין מְקוֹם הַפֶּרַח שֶׁאֵין שָׁם טֻמְאָה בָּטֵל לְקָצָתוֹ שֶׁיֵּשׁ שָׁם הַטֻּמְאָה כְּמוֹ שֶׁבָּטֵל לְגַבֵּי עַמּוּד. מַהֲרַ"ם:

כה וְלֹא דָּמֵי לְדִלְעֵיל מִשְּׁנָה ה' טֻמְאָה בֵּין הַקּוֹרוֹת כו' כְּאִלּוּ הִיא אֹטֶם וּבוֹקַעַת כו' וְלֹא אָמְרִינַן הַכֹּל טָמֵא שֶׁתִּתְפַּשֵּׁט בְּכָל הָעֲלִיָּה אוֹ הַבַּיִת לְאַחַר שֶׁבּוֹקַעַת, דְּשָׁאנֵי הָכָא דְּכֹתֶל בַּיִת בָּתַר בַּיִת שָׁדִינַן לֵיהּ וְלֹא חֲשִׁיבָה רְצוּצָה לְגַבֵּי בַּיִת, כְּדִלְעֵיל מִשְּׁנָה ג', עַיֵּן שָׁם. וְדָוְקָא

נִפְתַּח, אֲבָל לֹא נִפְתַּח לֹא שַׁיָּךְ בְּטֻמְאָה רְצוּצָה לוֹמַר סוֹף טֻמְאָה לָצֵאת דֶּרֶךְ הַבַּיִת כוּ'. מַהֲרַ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כ **וַחֲבֵרוֹ טָהוֹר**. כֵּיוָן דְּבַיִת גּוּפֵיהּ לֹא מְטַמֵּא מְגוּפֵיהּ אֶלָּא מִכֹּחַ פַּרְדַּסְקִים שֶׁאָצְלוֹ, דַּי לָנוּ אִם נְטַמֵּא הַבַּיִת וְלֹא הַכֹּתֶל. מַהֲרַ"ם:

פרק ז

משנה א

א דְּמַה שֶּׁכָּתוּב בַּסִּיפָּא מִפְּנֵי כוּ', קַאֵי נַמִּי אַרִישָׁא, אֶלָּא דְּנָטַר עַד לְבַסּוֹף. מַהֲרַ"ם:

ב **בָּתִּים**. שֶׁכֹּתֶל זֶה מַפְסִיק בֵּין שְׁנֵי הַבָּתִּים. הַר"ש:

ג דְּאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהֵא בָּהּ חֻלָּל טֶפַח, שֶׁלֹּא תִּתְקַיֵּם מִפְּנֵי זַעֲפַת הַיָּם. וְאוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט. וְכֹתֶל חָזָק בְּיוֹתֵר קוֹרֵא לָהּ שׁוּנִית. וְכֵן בְּסִיפָּא הָוֶה לֵיהּ לְמִתְנֵי נָפָשׁ שֶׁאֵין בָּהּ טֶפַח עַל טֶפַח, אֶלָּא שֶׁכְּבָר קוֹרֵא לָהּ נָפָשׁ אֲטוּמָה. מַהֲרַ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד וְהִקְשָׁה מַהֲרַ"ז וְוַרְמַיְזָ"א, מַאי שְׁנָא מִסּוֹף פֶּרֶק ו', כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח טְהוֹרִין. וּמַהֲרַ"ם פֵּרֵשׁ, שֶׁכֹּתֶל הַנָּפָשׁ הוּא כֹּתֶל הַסֻּכָּה מִצַּד אֶחָד, טְמֵאוֹת, כֵּיוָן דְּכָל כֹּתֶל הַנָּפָשׁ הוּא מִן הַקֶּבֶר וְחָשׁוּב כְּקֶבֶר סָתוּם וְהוּא דִּפֵּן לַסֻּכָּה, אִם כֵּן נִכְנָסָת הַטֻּמְאָה לַסֻּכָּה. וְלִדְבָרָיו מַשְׁמַע דְּקָאֵי אַאִם הָיָה מְקוֹם הַטֻּמְאָה טֶפַח עַל טֶפַח:

משנה ב

ה **הַנּוֹגֵעַ כוּ'**. בְּאֹהֶל שֶׁל פִּשְׁתָּן אַיְרֵי, שֶׁמְּטַמֵּא טֻמְאַת אֹהָלִים. הַר"ש. וּכְלוֹמַר לַאֲפוּקֵי שְׁאָר דְּבָרִים הַיּוֹצְאִין מִן הָעֵץ:

ו דְּאִי לָאו הָכִי, אֲפִלּוּ הַנּוֹגֵעַ מֵאֲחוֹרָיו טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה, דְּאֵין הָאֹהֶל מִתְחַשֵּׁב. הַר"ש. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **וְיוֹרֶדֶת**. וְכֵלִים שֶׁתַּחַת הָרִדּוּד טְמֵאִים, כֵּיוָן דְּאֵין אֹהֶל טֶפַח מַפְסִיק בֵּינָם לַטֻּמְאָה. מַהֲרַ"ם:

ח **מַצִּיל**. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין גַּגּוֹ עַל הָאֲרֻבָּה, שֶׁהָאֹהֶל מַצִּיל בְּכִסּוּי. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ט **נִפְתַּח כוּ'**. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חִשֵּׁב עָלָיו. תּוֹסֶפְתָּא:

י **חָשַׁב**. הַיְנוּ בְּדִבּוּר:

יא דְּלֵית לְהוּ בְּרֵרָה. וְהָא דְּכָתַב הָרַ"ב לְעֵיל דִּגְזֵרַת חֲכָמִים מַה שֶּׁמְּטַמֵּא כָּל הַפְּתָחִים, לָאו דַּוְקָא, דְּאִם לֹא כֵּן הָא קַיְמָא לָן בִּדְרַבָּנָן יֵשׁ בְּרֵרָה, אֶלָּא רָצָה לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ מְפֹרָשׁ בַּכָּתוּב אֶלָּא הוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יב שֶׁאֵימָתַי לְפָרֹשׁ הוּא:

משנה ה

יג **טָהוֹר**. אֲפִלּוּ מֵת וְלָדָה בְּתוֹךְ מֵעָיהָ, אֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁיֵּצֵא לַחוּץ. הָרַ"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה:

יד וְקִשֶּׁה, דַּהֲרֵי הָאִשָּׁה טְמֵאָה וּתְטַמֵּא אֶת הַוָּלָד טֻמְאַת עֶרֶב, וְהַיְנוּ שְׁנַיִם טְמֵאִים בְּמֵת דִּתְנַן בְּפֶרֶק קַמָּא. וְעוֹד טָמֵא מִמַּגַּע אִמּוֹ שֶׁהִיא טְמֵאָה טֻמְאַת לֵידָה. הָרַאֲבַ"ד. וְקִשְׁיָא הַשְׁנִיָּה יֵשׁ לוֹמַר, מַאי טָהוֹר, מִטֻּמְאַת מֵת. כֶּסֶף מִשְׁנֶה. וְקִשְׁיָא הָרִאשׁוֹנָה, יֵשׁ לוֹמַר, מַאי טָהוֹר, מִטֻּמְאַת מַגַּע מֵת שֶׁהוּא טֻמְאַת שִׁבְעָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו לְשׁוֹן הָרַ"שׁ, דְּאֵין דֶּרֶךְ טֻמְאָה לִכָּנֵס, וְעוֹד דְּטָהֳרָה כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז וְטַעֲמָא, דְּשָׁפִיר אֵינוֹ מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד, שֶׁאִם יָצְאוּ בְּבַת אַחַת אַף עַל פִּי שֶׁיִּהְיוּ בִּשְׁנֵי שִׁפּוּרִים מִכָּל מָקוֹם נוֹגְעִים זֶה בָּזֶה. וְאֵין טַעַם לוֹמַר שֶׁהַשִּׁפּוּרִים מַפְסִיקִים:

יז עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֶאֱרִיךְ כָּאן מִסֻּגְיָא דְּחַלִּין דַּף ע"ב:

משנה ו

יח **מְחַתְּכִין כּוּ**'. דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא יָצָא לַאֲוִיר הָעוֹלָם, לָאו נֶפֶשׁ הוּא וְנִתָּן לְהָרְגוֹ וּלְהַצִּיל אֶת אִמּוֹ. רַשׁ"י:

פרק ח

משנה א

א וּבְמָקוֹם אַחֵר מְפֹרָשׁ עֲגָלָה:

ב וְהוּא הַדִּין שִׁדָּה תֵּבָה כוּ' שֶׁאֵין מַחֲזִיקִין אַרְבָּעִים סְאָה כְּשֶׁנַּעֲשׂוּ אֹהָלִים. וְלֹא נִקְטִיהּ מִשּׁוּם דְּאֵין דֶּרֶךְ לְקִבּוֹעַ אוֹתָם לְאֹהֶל. וְהָא דְּחוֹצְצִין נִמְי כְּשֶׁמַּחֲזִיקִין אַרְבָּעִים סְאָה, דַּוְקָא עִם דְּפָנוֹת אֹהָלִים, כִּדְלְעֵיל פֶּרֶק ה' מִשְׁנָה ה'. מַהֲרַ"ם:

ג וּבְתַנַּאי גַּם כֵּן שֶׁיִּהְיוּ אֵלּוּ חַיּוֹתוֹת עוֹמְדוֹת דְּבוּקוֹת. הָרַמְבַּ"ם:

ד הָרַמְבַּ"ם. וּבְנִסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁיַּחְפֹּר בַּשִּׁבֵּלִים. וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּחִבּוּרוֹ, הַחוֹטֵט בַּשִּׁבֵּלִים מָקוֹם לְקָטָן לְהַצִּילוֹ מִן הַשֶּׁמֶשׁ. עַד כָּאן. וּמַתְנִיתִין נָקְטָה בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה, נִרְאֶה לִי שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַנָּשִׁים לַעֲשׂוֹת כֵּן, וּלְפִי זֶה הַגִּרְסָא לִבְנָהּ. וְגִרְסַת הָרַ"ב לְבֵנָה, וּפֵרֵשׁ בַּעַל כַּף נַחַת,

מְשִׁימִים לְבֵנָה עַל גַּבֵּי הַשִּׁבֳּלִים שֶׁלֹּא יוֹלִיכֵם הָרוּחַ, וּכְשֶׁמְּסִירָהּ נִשְׁאָר מְקוֹמָהּ כְּמוֹ אֹהֶל. וְהָר"ב לֹא דָק, שֶׁהֶעְתִּיק לְבֵנָה וּמְפָרֵשׁ כְּפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב, שֶׁמִּתְקַיְּמִים בִּימוֹת הַחַמָּה וְהַגְּשָׁמִים וּלְפִיכָךְ הֵם כְּמוֹ הַסְּכָכוֹת אִילָן שֶׁהוּא מֵסֵךְ עַל הָאָרֶץ:

ו **טְהוֹרִים**. שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ. הָר"שׁ:

משנה ב

ז וּלְפִי זֶה צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁמִּצְטָרְפִין לְטָפַח, שֶׁאֵין אֹהֶל פָּחוֹת מִטָּפַח. וּמִשּׁוּם הָכִי צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ יְכוֹלִין לְקַבֵּל מַעֲזִיבָה שֶׁלֹּא יִפֹּל דֶּרֶךְ אֲוִיר שֶׁבֵּינֵיהֶם. וְכָל זֶה מִדְּרַבָּנָן הוּא, דְּמִדְּאוֹרַיְתָא אֵין מִצְטָרְפִין כוּ'. הָר"שׁ. וְקָשֶׁה, לְמָה עָרְבִינְהוּ בַּהֲדֵי אִינָךְ דְּמִדְּאוֹרַיְתָא. לָכֵן נִרְאֶה כְּפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם, דְּטַעֲמָא דְּמַעֲזִיבָה הוּא מִפְּנֵי שֶׁאֹהֶל הַמֵּבִיא וְחוֹצֵץ צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא חָזָק וּבָרִיא, וְאָז מֵבִיא וְחוֹצֵץ מִדְּאוֹרַיְתָא. וְנִרְאֶה דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּמֵירֵי שֶׁיֵּשׁ בְּכָל עָנָף פּוֹתֵחַ טָפַח. וְכֵן הוּא נַמִּי דַּעַת הָר"ב, שֶׁכֵּן בְּפֶרֶק ז' דְּנָזִיר מִשְׁנָה ג' פֵּרֵשׁ, אֲבָנִים וְעֵצִים הַבּוֹלְטִים. וְכֵן בְּסוֹף פֶּרֶק ב' דְּנָדָה כָּתַב, אֲבָנִים פְּרוּעוֹת. וְאֶפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ נַמִּי קוֹצִים וּבַרְקָנִים רְחָבִים טָפַח, כִּי גִּדּוּלֵי כָּל הָאָרָצוֹת אֵינָם שָׁוִים. וְאָתֵי שַׁפִּיר נַמִּי מַה שֶּׁכָּתַב אֲבָל אִם אֵינָם יְכוֹלִים לְסַבֵּל, הַיְנוּ מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ חָזָק וּבָרִיא, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל לְהָר"שׁ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפֹּל דֶּרֶךְ אֲוִיר, שֶׁאִם בֵּיכוֹלָה לְקַבֵּל בֵּינוֹנִית מְבִיאִין, כָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיְּכוֹלָה לְקַבֵּל הַרְבֵּה וְצָרִיךְ לוֹמַר הָרְבֵּה. בֵּית דָּוִד]. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ח **וְאֵינָן**. אוֹ אוֹ קָתָנֵי. הָרַמְבַּ"ם:

ט **טְמֵאִים**. פֵּרוּשׁ, מֻכְשָׁרִים. לְפִי שֶׁכַּאֲשֶׁר הָיוּ בַּחֲלוֹן אוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהֶן מְחִצָּה מִטַּמְּאוּ בְּמֵת. הָרַמְבַּ"ם:

י **מוּסָף**. לְפִי שֶׁאֵלּוּ כֻּלָּן הֵן הֵן מֵאוֹתָן דְּרֵישָׁא שֶׁמְּבִיאִים וְחוֹצְצִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן רַחִים דְּלֹא תָנֵי בְּרֵישָׁא. הָרַמְבַּ"ם. וְהָא דְּלֹא תָנָא בְּרֵישָׁא רַיחַיִם שֶׁל בְּהֵמָה, יֵשׁ לוֹמַר דְּתָנֵי וְשִׁיֵּר, אַף דְּתָנֵי אֵלּוּ. אִי נַמִּי יֵשׁ לוֹמַר דְּבִכְלַל שִׁדָּה תֵּבָה וּמִגְדָּל הֵם, וְשֶׁל אָדָם לֹא דָמוּ לְשִׁדָּה כוּ', דִּפְחוּתִים מֵאַרְבָּעִים סְאָה, לְהָכִי תָּנֵיהּ בְּסֵיפָא. מַהֲרָ"מ:

משנה ד

יא דְּגָמְרִינַן אֹהֶל אֹהֶל מִמִּשְׁכָּן:

משנה ה

יב וּמִכָּל מָקוֹם בִּכְלַל דּוֹלֵג יֵשׁ בְּהֵמָה וְחַיָּה, דְּאִם לֹא כֵּן אַדְּתָנֵי עוֹף הַפּוֹרֵחַ אַמַּאי לֹא תָּנֵי כְּהַאי גַּוְנָא בִּבְהֵמָה וְחַיָּה:

יג **הַפּוֹרֵחַ**. וְקָשֶׁה, לְמַאי דְּפֵרֵשׁ הָרַ"ב לְעֵיל וְהָעוֹף דָּוְקָא קָשׁוּר, אִם כֵּן אֲפִלּוּ אֵינוֹ פּוֹרֵחַ נַמִּי. וְאֵין לוֹמַר דְּאֵינוֹ קָשׁוּר וְאֵינוֹ פּוֹרֵחַ מֵבִיא וְאֵינוֹ חוֹצֵץ, דְּאִם כֵּן הָוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי בְּמַתְנִיתִין ג'. וְאֵין לוֹמַר דְּאִין הָכִי נַמִּי דְּהָכָא אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵינוֹ פּוֹרֵחַ, כְּמוֹ בְּטַלִּית וּסְפִינָה דַּהֲוֵי לָאו דָּוְקָא מִדְּתָנֵי סֵיפָא קָשַׁר כָּבַשׁ כוּ', הָתָם שָׁאנֵי, דְּתָנֵי בְּהֶדְיָא קָשַׁר כָּבַשׁ, אֲבָל בְּעוֹף דְּלֹא תָנֵי לְעֵיל הַקָּשׁוּר יֵשׁ לוֹמַר דְּדָוְקָא הוּא, דְּשָׁכַן אֲפִלּוּ שֶׁאֵינוֹ קָשׁוּר מֵבִיא וְחוֹצֵץ, וְכִי פּוֹרֵחַ דָּוְקָא הוּא שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא וְאֵינוֹ חוֹצֵץ:

יד דְּאִי הַמֵּת נַמִּי בַּבַּיִת, מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי. דְּדִחַק לוֹמַר דְּבָעֵי אֹהֶל בַּיַּבָּשָׁה דּוּמְיָא דְּמִשְׁכָּן. הָרַ"שׁ:

משנה ו

טו **חָבִיּוֹת**. שֶׁל חֶרֶס. אִי נַמִּי כְּאוֹתָן דְּרֵישׁ פֶּרֶק י' דְּכֵלִים:

פרק ט

משנה א

א וּלְכָךְ חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה. מַהַרַ"ם:

ב בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בֶּחָצֵר. מַהַרַ"ם. וְכָתַב עוֹד, וְאַרְבָּעָה חִלּוּקִים תָּנֵי בָּהּ בְּמֶטָּה עַל צַדָּהּ בַּפֶּתַח וּפִיהָ לַחוּץ. אֶחָד בִּשְׁלֵמָה וּמְחֻלְחֶלֶת וְאֵינָהּ גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח. ב' בִּשְׁלֵמָה וּמְחֻלְחֶלֶת וּגְבוֹהָה טֶפַח. ג' בִּפְחוּתָה וְאֵינָהּ מְחֻלְחֶלֶת וְאֵינָהּ גְּבוֹהָה טֶפַח. ד' בִּפְחוּתָה וְאֵינָהּ מְחֻלְחֶלֶת וּגְבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח. וְאַחַר כְּךָ שׁוֹנָה אַרְבַּע בָּבוֹת כָּאֵלּוּ בְּפִיהָ לִפְנִים, (וּבָבָא אַחַת בְּמֻמְלָאָה כָּל הַבַּיִת וְאַחַת בְּעוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ הַפֶּתַח. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב) וְאַרְבַּע בָּבוֹת בְּמֶטָּה עַל צַדָּהּ בָּאֲוִיר. וְאַרְבַּע בָּבוֹת בְּיוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ:

ג כִּדְקָתָנֵי הָכָא בְּסֵיפָא טֻמְאָה בַּבַּיִת אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת וְלֹא הַכְּוָרֶת. מַהַרַ"ם. וְהָכָא אַף עַל גַּב דְּאֵינָהּ צְמוּדָה פָּתִיל, הוֹאִיל וְאֵין לָהּ אֹהֶל מַאֲהִיל עַל פִּיהָ וְעַל הַטֻּמְאָה, מַצֶּלֶת כְּמוֹ בְּצָמִיד פָּתִיל:

ד וּתְנַן נַמִּי לְעֵיל פֶּרֶק ה' מִשְׁנָה ה', הַכֵּלִים מַצִּילִין עִם דְּפָנוֹת אֹהָלִים, אֲבָל בְּלֹא דְּפָנוֹת לֹא. הָרַ"שׁ. וְסֵיּם מַהַרַ"ם, כְּגוֹן זֹאת הַכְּוָרֶת שֶׁמַּנַּחַת בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וְלֹא אֵצֶל הַדֹּפֶן. וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח. דַּאֲפִלּוּ אֵצֶל הַדֹּפֶן לֹא מַצֶּלֶת, דְּאֵין אֹהֶל פְּחוֹת מִטֶּפַח. וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם [עַיֵּן רֵישׁ פֶּרֶק ו' אוֹת ה']. דְּבָאִין בְּמִדָּה מַצִּילִין בְּלֹא דְּפָנוֹת אֹהָלִים, צָרִיךְ לְחַלֵּק דְּהָכָא שֶׁהִיא מְחֻלְחֶלֶת מִגָּרַע גָּרַע וְנִשְׁתַּוָּה לִכְלֵי גְּלָלִים שֶׁאֵינָם בְּמִדָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה מַשְׁמַע דְּכֵלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ בְּתוֹךְ הַבַּיִת טְמֵאִים, וַאֲפִלּוּ הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תַּחַת הַכַּוָּרֶת, דְּכֵיוָן דְּטֻמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת בַּבַּיִת עַל גַּבֵּי כָּל הַכַּוָּרֶת שֶׁבִּפְנִים, בּוֹקַעַת כָּל תַּחְתֶּיהָ שֶׁבִּפְנִים, דְּאָדָם וְכֵלִים נַעֲשִׂים אֹהֶלִים לְטַמֵּא וְלֹא לְטַהֵר. וְאַף עַל גַּב דִּתְנַן בְּפֶרֶק ד' מִשְׁנָה א' דְּכֵלִים שֶׁתַּחַת הַמִּגְדָּל הַכֵּלִים טְהוֹרִים, דְּשָׁאנֵי הָכָא שֶׁהַכַּוָּרֶת מֻנַּחַת בַּפֶּתַח וְכֵיוָן שֶׁסּוֹף טֻמְאָה לָצֵאת דֶּרֶךְ שָׁם וְיֵשׁ פּוֹתֵחַ טָפַח בֵּין הַכַּוָּרֶת לַקּוֹרוֹת הָוֵי לֵיהּ כְּאִלּוּ הַטֻּמְאָה עַל הַכַּוָּרֶת. מַהַר"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו וְדַיֵּק לְכְתֹּב הַנְּקָבִים, הַכֹּל בִּלְשׁוֹן רַבִּים, דְּמְחֻלְחֶלֶת פֵּרוּשׁוֹ שֶׁנְּקוּבָה לְפָחוֹת מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ זֶה כְּנֶגֶד זֶה כִּדְאִיתָא בַּתּוֹסֶפְתָּא. וְנִרְאֶה לִי דְּהָכִי גִּמִירִי לַהּ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ז וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּרֵישׁ פֶּרֶק ו' [אות ב']:

משנה ג

ח כְּלוֹמַר וּבְהָכִי מַיְירִי מַתְנִיתִין. וּלְשׁוֹן מְחֻלְחֶלֶת פֵּרֵשׁ הַר"שׁ כְּמוֹ מְחֻלְחֶלֶת דְּפֶרֶק י' מִשְׁנָה ג' דְּכֵלִים. וְכָתַב מַהַר"ם דְּאִתְיָא אֲפִלּוּ כְּרַבָּנָן דְּהָתָם, דְּעַד כָּאן לֹא אָמְרִי רַבָּנָן הָתָם דְּאֵינָהּ מַצֶּלֶת אֶלָּא בְּחֹבִית שֶׁל חֶרֶס שֶׁכֵּלָּהּ בַּבַּיִת וְאֵין לָהּ פֶּתַח אֶלָּא דֶּרֶךְ הַמְּגוּפָּה, הִלְכָךְ לָא חֲשִׁיבָא סְתוּמָה מִלְּהְיוֹת טֻמְאָה קוֹדֶמֶת לְפִתְחָהּ כֵּיוָן דִּמְחֻלְחֶלֶת הִיא, אֲבָל הָכָא מוֹדוּ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֶּתַח אַחֵר שֶׁהוּא עִקָּר. אִי נַמִי, שָׁאנֵי חֶרֶס דְּיֵשׁ בּוֹ גֻּמּוֹת וְאֵין פִּי הַמְּגוּפָּה חָלָק כְּמוֹ כַּוָּרֶת שֶׁהוּא כְּלִי עֵץ שֶׁנִּסְתָּמִים יָפֶה וּמַצֶּלֶת לְכֵלֵי עָלְמָא:

ט **פְּחוּתָה**. בְּשׁוּלֶיהָ. מַהַר"ם:

י וְקָשֶׁה, מַאי נַפְקָא מִנַּהּ בְּמַאי שֶׁהַדְּפָנוֹת שְׁלֵמוֹת, אַכַּתִּי נַפְקָא הַטֻּמְאָה בַּפְּקָק שֶׁבְּשׁוּלֶיהָ דְּהָא לֹא מְהַדַּק, דְּמְהַדַּק אֲפוּצָה מִקַּרְיָא, וְאִם כֵּן הֵיכִי קָתָנֵי בְּתוֹכָהּ אֵין טֻמְאָה אֶלָּא תּוֹכָהּ. וְיֵשׁ לוֹמַר לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל [אות ו] דְּצָרִיךְ שֶׁיְּהֵא לְפָחוֹת שְׁנֵי נְקָבִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וּבְשׁוּלֶיהָ אֵין שְׁנֵי הַנְּקָבִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה דְּהַפֶּה הוּא לַחוּץ וְאֵינוֹ מַכְנִיס הַטֻּמְאָה אַדְּרַבָּה פִּיהָ לַחוּץ מְהַנִּיא לְשֶׁלֹּא תִּכָּנֵס, וּלְפִיכָךְ סַגִּי הָכָא בִּפְקָק בְּעָלְמָא אַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ מְהַדַּק, וְאֵין הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת מִמֶּנָּה לַבַּיִת:

יא הַר"שׁ. וְקָשֶׁה, דְּזֶה לֹא נִזְכָּר בַּמִּשְׁנָה. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל (אות ד) דְּהַחְלוּחַ מַפְקָא לַהּ מִתּוֹרַת אֹהֶל, אָתֵי שַׁפִּיר, דְּהָכִי קָאָמַר, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁהִיא כְּלִי מְחֻלְחֶלֶת, אֲבָל פְּחוּתָה דְּלָאו כְּלִי הִיא, יֵשׁ לָהּ דִּין אֹהֶל, וּמִכָּל מָקוֹם דְּפָנוֹתֶיהָ שְׁלֵמוֹת בָּעֵינַן, שֶׁלֹּא תִּכָּנֵס הַטֻּמְאָה מִתּוֹכָהּ לַבַּיִת. וְקָאָמַר אוֹ אֲפוּצָה, כְּלוֹמַר אִי נַמִי שֶׁאֵינָהּ

פְּחוּתָה וְהִיא כְּלִי אֲבָל אֵינָהּ מְחֻלֶּחֶלֶת אֶלָּא פְּקוּקָה, דְּהַשְׁתָּא הָדְרָא לְדִין כְּלִי הַבָּאָה בְּמִדָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ דִּין אֹהֶל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יב וְצָרִיךְ טַעַם לָמָּה אֵינָהּ בּוֹקַעַת לְמַעְלָה כִּלְמַטָּה, שֶׁהֲרֵי הִיא רְצוּצָה. וְיֵשׁ לוֹמַר, דַּהֲוֵי דּוּמְיָא דְּאָדָם, שֶׁצַּד הָעֶלְיוֹן מַאֲהִיל כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בַּחֲלָלוֹ טֶפַח, וְהוּא הַדִּין הָכָא. וְאַף עַל גַּב דְּבָאָדָם אֵינוֹ חוֹצֵץ, הֵינוּ מִשּׁוּם דְּיֵשׁ לוֹ דִּין כְּלֵי גְּלָלִים דְּלֹא נַעֲשׂוּ אֹהֶל לְטַהֵר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּכַוֶּרֶת פְּחוּתָה דְּהָכָא, דְּהוֹאִיל וּפְחוּתָה נַעֲשֵׂית אֹהֶל אַף לְטַהֵר, וּמִכָּל מָקוֹם לֹא נַפְקָא מִידֵּי מַה שֶּׁהָיְתָה כְּשֶׁהִיא כְּלִי שֶׁהָיְתָה מַצֶּלֶת עַל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל [אות ד] אֵין צָרִיךְ לְזֶה, דְּכִי הַוְיָא נַמִּי כְּלִי יֵשׁ לָהּ כָּל הַדִּינִין הַלָּלוּ. וְכֵן בְּכָל דּוֹכְתָּא דְּתָנִינַן כְּהַאי גַּוְנָא:

יד **הַבַּיִת**. אֲפִלּוּ מַה שֶּׁתַּחַת הַכַּוֶּרֶת. וְהָכָא לֹא שַׁיְּךְ הַטַּעַם דְּלְעֵיל אוֹת ה', דְּהָכָא לָאו כְּלִי הוּא. אֶלָּא הַטַּעַם, שֶׁתַּחְתֶּיהָ שֶׁבַּבַּיִת בָּטֵל לְגַבֵּי הַבַּיִת וְהָוֵי כְּמוֹ בְּיִב שֶׁהוּא קָמוּר תַּחַת הַבַּיִת דְּאֵין בּוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח וְאֵין בִּיצִיאָתוֹ טֶפַח, בְּמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק ג'. מַהֲרַ"ם:

טו **תּוֹכָהּ**. עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל אוֹת י'. וּמַהֲרַ"ם הוֹסִיף וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, תַּחְתֶּיהָ וְגַבָּהּ טְהוֹרִין כְּמוֹ בְּיִב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ וּבִיצִיאָתוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח, דְּהַבַּיִת טָהוֹר, וְתַחְתֶּיהָ שֶׁאֵין גְּבוֹהִים מִן הָאָרֶץ טֶפַח נַמִּי טְהוֹרִין. וְלֹא דָמִי [פֵּרוּשׁ, מַה שֶּׁתַּחַת הַכַּוֶּרֶת] לְבִיב [פָּחוֹת מִטֶּפַח] דְּטֶמְאָה בַּבַּיִת מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָמֵא, שֶׁבָּטֵל לְגַבֵּי בַּיִת הַקִּבּוּעַ, אֲבָל הָכָא לֹא אָמְרִינַן דְּלִבַּטֵּל לְגַבֵּי תּוֹכוֹ שֶׁל כַּוֶּרֶת הַמִּטַּלְטֶלֶת:

משנה ה

טז הָרַ"שׁ. לִישְׁנָא דְּמַתְנִיתִין ז' נְקָטֵי. וְעַיֵּן שָׁם דִּמְחֻלֶּחֶלֶת לְאוֹ דַּוְקָא. וְעַיֵּן מַה שֶּׁאָכְתּוֹב אוֹת י"ז:

משנה ז

יז וּמִמֵּילָא דְּבְחֹנֶם נָקֵט נַמִּי אוֹ אֲפוּצָה. וּלְמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי דְּמְחֻלֶּחֶלֶת מוֹצִיאוֹ מִדִּין תּוֹרַת אֹהֶל דְּאִי לְאוֹ הָכִי הָיְתָה חוֹצֶצֶת, אִם כֵּן בְּדָוְקָא קָתָנֵי מְחֻלֶּחֶלֶת, וְכֵן אוֹ אֲפוּצָה שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהִיא אֲפוּצָה יֵשׁ לָהּ תּוֹרַת אֹהֶל וְחוֹצֶצֶת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח הָרַ"שׁ. וַהֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר נַמִּי וְכֵן בְּטֶמְאָה בְּתוֹכָהּ:

משנה ח

יט **גַּבָּהּ**. מַה שֶּׁהוּא מִבַּחוּץ:

כ אוֹ תַּחְתֶּיהָ:

משנה ט

כא **הָיְתָה כוּ'**. הָכָא וּמַתְנִיתִין דְּלִקַמָּן בֵּין בִּשְׁלֵמָה בֵּין בִּפְחוּתָה בֵּין גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח בֵּין אֵינָהּ גְּבוֹהָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

כב וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי סוֹף פֶּרֶק ד' בְּכֵיוֹצֵא בָזֶה. וְהוּא הַדִּין הָכָא. וְכֵן כָּתַב הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה:

משנה יא

כג וְלֹא קָתָנֵי נַמִּי הָכָא תּוֹכָהּ וְהָאֲוִיר טָהוֹר, דְּהָא פְּשִׁיטָא, כֵּיוָן דְּלֵיכָּא הָתָם אֹהֶל. מַהַר"ם:

כד **תּוֹכָהּ**. פֵּרוּשׁ, וְתוֹכָהּ:

כה **הַכֹּל**. כָּל מַה שֶּׁהַזּוֹכֵר בְּרֵישָׁא. אֲבָל הָאֲוִיר שֶׁלֹּא כְנֶגֶד הַכִּוָּרֶת לֹא הָוֵי בִּכְלָל. מַהַר"ם:

משנה יב

כו וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל דִּמְחֻלְחֶלֶת דַּוְקָא, הָכָא נַמִּי דַּוְקָא. וְלֹא תַּנִּיהּ כֵּיוָן דִּכְבָר שָׁנָה לְעֵיל. וְהָרַמְבַּ"ם גָּרַס לֵיהּ בְּמִשְׁנָתֵנוּ גַּם כֵּן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כז **וּפְקוּקָה**. אֵין חִלּוּק בֵּין פְּקוּקָה אוֹ לֹא, כֵּיוָן שֶׁמְּנֻחַת בָּאֲוִיר. אֶלָּא לְרַבּוֹתָא נָקַט דַּאֲפִלּוּ הָכִי לֹא חָזְרָה לִהְיוֹת לָהּ תּוֹרַת כְּלִי. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כח וְזֶה לְשׁוֹן הָרַ"שׁ, כֻּלֵּיהּ פִּרְקִין נַמִּי בְּמַחֲזֶקֶת אַרְבָּעִים סְאָה אַיְירֵי, אֶלָּא דְּהַשְׁתָּא אַשְׁמְעִינַן דְּרַבָּנָן פְּלִיגִי וְסָבְרֵי. וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק, מַאי שְׁנָא דְּתָנָא הָכָא וּבְסָמוּךְ כְּדִבְרֵי חֲכָמִים, וּבְכָל הָנֵי דִּלְעֵיל לֹא תָּנֵי. עַד כָּאן. וְתֵרֵץ הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה בְּשֵׁם הָרֹא"שׁ, דְּהָתָם בְּלָאו הָכִי תָּנֵי תַּרְתֵּי, פְּחוּתָה וַאֲפוּצָה, וְהָכָא דִּלְא תָּנֵי אֲפוּצָה תָּנָא מַחֲזֶקֶת לְמִתְנֵי תַּרְתֵּי דּוּמְיָא דִּלְעֵיל. אֲבָל מַהַר"ם כָּתַב, דְּדַוְקָא כִּי מַנְּחָא בָּאֲוִיר פְּלִיגִי חֲכָמִים, אֲבָל בַּבַּיִת לֹא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה יג

כט **כְּלִי**. אֵין רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁהִיא שְׁלֵמָה, דְּהָא קָתָנֵי בְּסֵיפָא בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁהִיא כְלִי, וְלֹא אִצְטְרִיךְ תּוּ לְמִתְנֵי הָכָא כְּמוֹ בְּבָבֵי דִּלְעֵיל, אֶלָּא כְּלִי דְּהָכָא פֵּרוּשׁוֹ שֶׁיְּכוֹלָה לֵישֵׁב שֶׁלֹּא מְסֻמֶּכֶת, אֲבָל אִם אֵינָהּ יְכוֹלָה לֵישֵׁב אֲז דִּינָהּ כְּמֻטָּה עַל צִדָּהּ וְאֵין טֻמְאָה נִכְנֶסֶת לָהּ. מַהַר"ם. וְקָשֶׁה, דְּעַד הַשְׁתָּא נַמִּי לֹא אָיְרִינַן אֶלָּא בְּיֵשׁ לָהּ שׁוּלַיִם דְּהָא הָכִי קָתָנֵי בְּרֵישׁ פֶּרֶק דִּלְעֵיל בְּכָלְהוּ כֵּלִים הַבָּאִים בְּמִדָּה, וְכֵן בְּרֵישׁ פֶּרֶק ט"ו דִּכְלִים, וְשָׁם פֵּרֵשׁ הָרַ"ב שֶׁיְּכוֹלִין לֵישֵׁב. אֲבָל בְּהָרַ"מ מַשְׁמַע דִּבְשִׁדָּה לֹא בָּעִינַן אֶלָּא שֶׁיַּחֲזִיקוּ אַרְבָּעִים סְאָה לְפִי שֶׁהֵן עֲשׂוּיִין לְנַחַת וְלֹא הָוֵי דּוּמְיָא דְּשַׁק דְּמִטַּלְטֵל וְכוּ'. וּתְנַאי דְּיֵשׁ לָהֶן שׁוּלַיִם הוּא בְּסָתָם כֵּלִים שֶׁכְּשֶׁיֵּשׁ לָהֶם שׁוּלַיִם וּמַחֲזִיקִים אַרְבָּעִים סְאָה חֶזְקָתָן שֶׁעֲשׂוּיִים לְנַחַת וְאִי לָאו הָכִי לֹא:

ל וּלְקַמָּן גַּבֵּי חָבִית וְגַבֵּי קְדֵרָה. הָרַ"שׁ:

לא הַר"שׁ וּמַהֲר"ם. וְקָשֶׁה דִּבְפֶרֶק ה' מִשְׁנָה ו' תְּנֵי וְכַוֶּרֶת פְּחוּתָה וּכְפִישָׁה כּוּ' טָמֵא, מַשְׁמַע דְּבִשְׁלֵמָה מַהֲנֵי כְּפִישָׁה, וְהָא הָכָא מַיְירֵי בִּשְׁלֵמָה וְלֹא מַהֲנֵי הַכְפִישָׁה. וּלְפִי מַה שֶּׁפֵּרַשְׁתִּי דְּהָכָא מַיְירֵי בִּמְחֻלְחֶלֶת וּבְהָכִי נַפְקָא מִדִּין תּוֹרַת אֹהֶל, נִיחָא, דְּהָא דְּתָנֵי הָתָם פְּחוּתָה לַאֲפוּקֵי שְׁלֵמָה לְגַמְרֵי אֲבָל לֹא לַאֲפוּקֵי שְׁלֵמָה בְּשׁוּלֶיהָ וּמְחֻלְחֶלֶת בְּדָפְנוֹתֶיהָ:

לב **מְכֻסָּה**. וְאַף עַל גַּב דִּלְעֵיל בְּכַוֶּרֶת שֶׁמַּטָּה עַל צִדָּהּ וְאֵין גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח לֹא אָמְרִינַן דְּדִפְנָהּ הָעֶלְיוֹן חָשׁוּב אֹהֶל הֵיכָא דְּהַכַּוֶּרֶת שְׁלֵמָה, יֵשׁ לוֹמַר דְּהָתָם כֵּיוָן דְּדִפְנָהּ הַתַּחְתּוֹן פְּחוֹת מִטָּפַח מִן הַקַּרְקַע חָשִׁיב נַמִּי דִּפְנָהּ הָעֶלְיוֹן כְּאִלּוּ הוּא פָּחוֹת מִטָּפַח, כֵּיוָן דִּשְׁנֵיהֶם מִכְּלִי אֶחָד, אֲבָל הָכָא הַכְּפִישָׁה אֵינָהּ מִן הַכַּוֶּרֶת. וּכְפוּיָה עַל פִּיהָ נַמִּי אַף עַל פִּי שֶׁפִּיהָ פָּחוֹת מִטָּפַח מִן הַקַּרְקַע, מִכָּל מָקוֹם שׁוּלֶיהָ הֵם לְמַעְלָה מִטָּפַח וּמְבִיאִין הַטֻּמְאָה. וְכֵן כְּשֶׁהַטֻּמְאָה עַל גַּבָּהּ בּוֹקַעַת תַּחְתֶּיהָ וּמִתְפַּשֶּׁטֶת מִתַּחְתֶּיהָ תַּחַת כָּל הָאֹהֶל, דְּנַעֲשֵׂית אֹהֶל לְטַמֵּא וְחוֹזֶרֶת וּבוֹקַעַת כְּנֶגֶד כֻּלָּהּ, דְּאֵינָהּ מַפְסֶקֶת, דְּאֵינָהּ נַעֲשֵׂית אֹהֶל לְטַהֵר. מַהֲר"ם:

משנה יד

לג **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כּוּ'**. לֹא נָקְטִיהּ לְרַבָּנָן מִשּׁוּם דִּינָא דְּהַהִוא בָּבָא, דִּלְדִידְהוּ בְּאֵינָהּ גְּבוֹהַּ שָׁוֶה פְּחוּתָה וּפְקוּקָה לְבִזְמַן שֶׁהִיא כֵּלִי, אֶלָּא מִשּׁוּם דִּפְלִיגִי הָכָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, נָקְטִיהּ. אִי נַמִּי, מִשּׁוּם דִּבְהָיְתָה גְּבוֹהָה יֵשׁ חִלּוּק כִּדְתָנֵי בְּאִידָךְ בָּבָא. הַר"שׁ:

לד **אֵין כּוּ'**. בֵּין בִּפְחוּתָה וּבֵין בִּשְׁלֵמָה וּמַחֲזֶקֶת אַרְבָּעִים סְאָה. מַהֲר"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּטַעֲמֵיהוּ:

לה **גְּבוֹהָה**. לְתַנָּא קַמָּא בִּפְחוּתָה, וּלְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אַף בִּשְׁלֵמָה. מַהֲר"ם:

לו כֵּיוָן דְּיֵשׁ אֹהֶל טָפַח. וַאֲפִלּוּ פְּחוּתָה, כֵּיוָן דִּפְקוּקָה בְּקַשׁ, קַשׁ נַמִּי חָשִׁיב אֹהֶל כְּמוֹ כַּוֶּרֶת הַקַּשׁ, רֵישׁ פֶּרֶק ח', וְכֵן הָעוֹשֶׂה מְקוֹם לְבֵנָה בַּשִּׁבֳּלִים. מַהֲר"ם:

משנה טו

לז וְקָשֶׁה, אִי מַיְירֵי בִּמְכֻסָּה כִּדְמוֹכַח סֵיפָא הָעֲשׂוּיָה כְּמִין קַמְטָרָא, אִם כֵּן כְּמַאן דְּמָלֵי טֻמְאָה דְּמָיָא וּתְהֵא בּוֹקַעַת עַד הַתְּהוֹם כְּנֶגֶד כָּל הֶחָלָל. וְאֶפְשָׁר, כֵּיוָן דְּאַיְירֵי בְּאָרוֹן הַבּוֹלֵט מִן הָהָר, חָשִׁיב זֶה שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד פִּיו כְּאִלּוּ הוּא מִן הָהָר, מִידֵי דַּהֲוֵי אַמַּעֲזִיבָה דְּפֶרֶק ו' מִשְׁנָה ד', וּכְנֶגֶד פִּיו חָשׁוּב מִן הָאָרוֹן, וְטַעֲמָא מִשּׁוּם גּוֹלֵל וְדוֹפֵק, וּטְפֵי לֹא. וּבְסֵיפָא [דְּקָתָנֵי הָעֲשׂוּיָה כְּמִין קַמְטָרָא הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם] טָמֵא, מַיְירֵי שֶׁנּוֹגֵעַ בַּחוּץ בַּדְּפָנוֹת, וְטָמֵא מִשּׁוּם גּוֹלֵל וְדוֹפֵק, כֵּיוָן דְּהַכְסוּי מְכֻסֶּה כָּל עֻבְיֵי הַדְּפָנוֹת, שַׁיָּךְ לָאָרוֹן וְלֹא לָהָר. מַהֲר"ם:

לח הַר"שׁ. נִרְאֶה מִדִּבְרֵיהֶם דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פָּלֵיג אַף אַרְחָבָה לְמַעְלָה. וְהָכִי מִסְתַּבֵּר, דְּצָרָה מִלְּמַטָּן לֹא עֲדִיפָא מִהָיְתָה שָׁוָה. וְקָשֶׁה, דִּלֹא הֲוָה לֵיהּ לְתַנָּא לְחַלְּקוֹ לִשְׁתֵּי בָּבוֹת. וּלְפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם, רֵישָׁא דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא [וְכֵן פֵּרֵשׁ הָרֹא"שׁ]. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לט **מִטָּפַח כו'**. כְּלוֹמַר, מִסּוֹף טֶפַח הַסָּמוּךְ לְקַרְקַעִית הָאָרוֹן וּלְמַטָּה מִמֶּנָּה, טָהוֹר. וּמִטֶּפַח פֵּרוּשׁוֹ וְכָל אוֹתָהּ טֶפַח דְּהַיְנוּ מִסּוֹף טֶפַח הַסָּמוּךְ לְקַרְקַעִית הָאָרוֹן וּלְמַעְלָה שֶׁהוּא כָּל הַטֶּפַח הַסָּמוּךְ לְקַרְקַעִית הָאָרוֹן, טָמֵא, [וְכָל שֶׁכֵּן לְמַעְלָה הֵימֶנּוּ שֶׁהוּא צְדֵי הָאָרוֹן]. וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה הַלָּשׁוֹן עוֹד לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּסוֹף פֶּרֶק י"ב. וּבַתּוֹסֶפְתָּא מְסַיֵּם, שֶׁאֵין מַעֲלִין עוֹלוֹת גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֹן טֶפַח. וְכָתַב הָרַ"שׁ בְּמַסֶּכֶת זְבָחִים, דְּדְרִשִׁינַן מִזְּבַח אֲדָמָה, שֶׁיִּהֵא מְחֻבָּר בָּאֲדָמָה, וְאִם הָיָה חָלָל טֶפַח תַּחְתָּיו חֲשִׁיב כְּמִלְּתָא אַחֲרִיתִי וְלֹא כְמְחֻבָּר:

מ וַאֲפִלּוּ רְחָבָה מִלְמַטָּן וְצָרָה מִלְמַעְלָן וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ [אוֹת לח]. וְנִרְאֶה דְּדִבְרֵי הַכֹּל הִיא. וְכֵן הַהִיא דְּגְלוֹסְקוֹס:

מא וְרֵישָׁא מֵירֵי שֶׁמִּקְצַת הַכִּסּוּי עַל מִקְצַת הַדְּפָנוֹת. וְקָשֶׁה לִי, אַמַּאי תְּנֵי הָכָא חוּץ מִמְּקוֹם פְּתִיחָתָהּ וְלֹא תָּנֵי מִלְּמַעְלָן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה טז

מב כִּי הַהִיא דְּתָנַן בְּפֶרֶק ב' דְּכֵלִים מִשְׁנָה ג' הַטְּהוֹרִים שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶס. אִי נַמִּי, בִּסְתָם חָבִית שֶׁלֹּא הֻסְקָה. הָרַ"שׁ:

מג **מְכֻסֶּה**. פֵּרוּשׁ, כְּמוֹ בְּמִשְׁנָה י"ג דְּהַיְנוּ בְּכִפִּישָׁה, וְהָכָא נַמִּי אַף דְּבְחָבִית שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה אֲיִרְי, מִכָּל מָקוֹם אֵין לָהּ דִּין אֹהֶל הוֹאִיל וְאֵינָהּ בָּאָה בְּמַדָּה:

מד וְתֵימַהּ, דְּהָא כְּבָר פֵּרֵשׁ דְּאֵין כְּלִי מַצִּיל, וְאִם כֵּן אֵין צָרִיךְ לְטַעֲמָא דְּבְחָבוּרִין. וְעַל הַמַּהַ"ם קָשֶׁה יוֹתֵר, שֶׁמְּסַיֵּם וְדָוְקָא כֵּלִים בְּתוֹכָהּ שֶׁלֹּא כְנֶגֶד הַטֻּמְאָה שְׁנוֹגְעוֹת בָּהּ, אֲבָל כֵּלִים שֶׁאֵין נוֹגְעִין בְּגוּפָהּ שֶׁל חָבִית אֶלָּא בְּכֵלִים שְׁנוֹגְעִין בָּהּ טְהוֹרִים. וְקָשֶׁה, אַמַּאי אֵין כָּל הַכֵּלִים מְקַבְּלִים טֻמְאָה מִפְּנֵי שֶׁהַטֻּמְאָה עַצְמָהּ מִתְפַּשֶּׁטֶת עֲלֵיהֶם שֶׁנִּכְנָסֶת לְתוֹךְ פִּיהָ:

מה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב לְעֵיל מִשְׁנָה ב':

פרק י

משנה א

א **רַגְלוֹ**. לָאו דַּוְקָא רַגְלוֹ דַּהֲוֵי דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, דְּהוּא הַדִּין דָּבָר שֶׁאֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה עֵרֶב אֶת הַטֻּמְאָה. וּמִשּׁוּם סֵיפָא דְּאֵין בָּאֲרֻבָּה כוּ' דְּהָתָם יֵשׁ חִלּוּק בֵּין רַגְלוֹ כוּ', נַקְטֵיהּ נַמִּי בְּרֵישָׁא. מַהַ"ם:

ב **עֵרֶב כו'**. שֶׁאָדָם נַעֲשֶׂה אֹהֶל לְטַמֵּא. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ב

ג דְּהָכִי גִּמִירֵי לְהוּ. גְּמָרָא סָכָּה דַּף י"ח:

משנה ג

ד וְצָרִיךְ לוֹמַר דִּכְנֶגֶד הַטֻּמְאָה טְמֵא כְּשֶׁקְּדָמָה הַטֻּמְאָה אֶת רַגְלוֹ, דְּלֹא תִקְשֶׁה הִלְכָתָא אַהִלְכָתָא:

משנה ד

ה קָשֶׁה, דְּמִי עָדִיף מִשֶּׁאִם הָיְתָה הַטֻּמְאָה בָּעֶלְיָה עַצְמָהּ כְּנֶגֶד אֲרֻבָּה. וְנִרְאֶה לְפָרֵשׁ, דְּהַכֹּל טָמֵא בֵּין מַה שֶּׁתַּחַת הַמַּאֲהִיל בֵּין מַה שֶּׁלְּמַעְלָה כְּנֶגֶד אֲרֻבָּה. אִי נַמִי, בֵּין מִלְּמַעְלָן וּבֵין מִלְּמַטָּן פֵּרוּשׁ שֶׁנִּתְנָן בִּשְׁתֵּיהֶן, וּלְכָךְ אַף עַל פִּי שֶׁטֻּמְאָה בַּבַּיִת גַּם עֲלִיָּה טְמֵאָה, דְּאֵין דָּבָר טָמֵא חוֹצֵץ וַהֲרֵי נִסְתְּמָה אֲרֻבָּה עֶלְיוֹנָה וּמְעֹרֶבֶת אֶת הַטֻּמְאָה. הַר"ש:

ו **טָמֵא**. הָכָא לֹא תָנֵי בֵּין לְמַעְלָה וּבֵין לְמַטָּה כְּמוֹ בְסֵיפָא, וְתָנֵי נַמִי הָכָא מִמֶּנּוּ וּלְמַטָּה, וּבְסֵיפָא תָּנֵי אֵין טָמֵא אֶלָּא תַּחְתּוֹן. וְנִרְאֶה לִי דְּלֹא מָצֵי לְמִתְנֵי בֵּין, שֶׁיֵּשׁ בְּמַשְׁמַע שֶׁנִּתַּן בִּשְׁתֵּיהֶן, וְאִם כֵּן הֵיכִי לִתְנֵי עֲלֵה מִמֶּנּוּ וּלְמַטָּה טָמֵא וְלֹא יָדְעִינַן אִי מִתַּחְתּוֹן אִי מֵעֶלְיוֹן, אֲבָל הַשְׁתָּא דְּתָנֵי סְתָמָא, נִיחָא, דְּפֵרוּשׁ, אִי נָתַן רַק בְּאֶחָד מֵאוֹתָן שְׁתֵּי מְקוֹמוֹת שֶׁשָּׁנִינוּ בְּרִישָׁא וּבַאֲרֻבָּה שְׁנִיָּה לֹא נָתַן כְּלוּם, מִמֶּנָּה (מֵאוֹתָהּ שֶׁנָּתַן), אִם מִתַּחְתּוֹנָה וְאִם מֵעֶלְיוֹנָה, מִמֶּנּוּ וּלְמַטָּה טָמֵא. וּבְסֵיפָא לֹא מָצֵי לְמִתְנֵי מִמֶּנּוּ וּלְמַטָּן טָמֵא, מִשּׁוּם דַּאֲפִלּוּ נָתַן רַק בָּעֶלְיוֹנָה אֵין טָמֵא אֶלָּא תַּחְתּוֹן, דְּכֵיוָן דְּאֵינָהּ בְּפוֹתֵחַ טָפֵחַ, אֲפִלּוּ טֻמְאָה כְּנֶגֶד אֲרֻבָּה דֵּי לָנוּ בָּזֶה, דְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה שֶׁבָּעֶלְיוֹנָה מֵעֲרֵב הַטֻּמְאָה בְּכָל הַבַּיִת הַתַּחְתּוֹן בַּמָּקוֹם שֶׁטֻּמְאָה מֻנַּחַת שָׁם, אֲבָל לֹא חָזִינַן כְּאִלּוּ הַטֻּמְאָה נַמִי בָּעֶלְיָה. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה דַּחֲזִינַן כְּאִלּוּ הַטֻּמְאָה בָּעֶלְיָה, דְּדָבָר טָמֵא אֵינוֹ חוֹצֵץ. מַהַר"ם:

משנה ה

ז **הַכֹּל כו'**. וּכְרַבִּי מֵאִיר דְּמִשְׁנָה ב'. הַר"ש. וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר כְּשֶׁקְּדָמָה הַטֻּמְאָה. וְכֵן מַשְׁמַע לִישְׁנָא דְּמַתְנִיתִין הַטֻּמְאָה כו', נָתַן כו':

משנה ו

ח מִטַּעַם חִבּוּרִין כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַר"ב בְּסוֹף פֶּרֶק דִּלְעֵיל, וְעַיֵּן שָׁם. וְהָא דְּתָנֵי בּוֹקַעַת וְעוֹלָה דְּמַשְׁמַע דְּשֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָהוֹר, הַיְנוּ בְּמַה שֶּׁחוּץ לַקְּדָרָה. הַר"ש:

ט **וְיוֹרֶדֶת**. לֹא שֶׁיּוֹרֶדֶת עַד הַתְּהוֹם, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ רְצוּיָה, אֶלָּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר תַּחְתֶּיהָ עַד הָאָרֶץ, שֶׁאֵין כְּלִי טָמֵא חוֹצֵץ. וּמִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאֵין עַל גַּבָּהּ טָפַח עַל טָפַח שֶׁהֲרֵי פְּתוּחָה לְאָוִיר, אֵינוֹ מֵבִיא הַטֻּמְאָה לַצְּדָדִין. הָרַאֲבַ"ד. וְאִם תֹּאמַר, כְּשֶׁהַטֻּמְאָה תַּחְתֶּיהָ הַוְיָא לַהּ רְצוּיָה וְתֵרֵד עַד הַתְּהוֹם. וְיֵשׁ לוֹמַר, כֵּיוָן דְּאֵין כְּלִי טָמֵא חוֹצֵץ הָוֵי לַהּ כְּאִלּוּ הִיא מְגֻלָּה. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

י הָרַ"שׁ. וּלְשִׁיטָתַיְהוּ אָזְלֵי דְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ה'. אֲבָל הוּא דּוֹחֵק. וְעוֹד קָשֶׁה, דְּעַד כָּאן לֹא אָמְרִינַן הָתָם אֶלָּא בִּכְלִים הַטְּהוֹרִים אֲבָל לֹא בִּמְקַבְּלֵי טֻמְאָה. וּמַהֲרַ"ם כָּתַב דְּגַב כְּלֵי חֶרֶס מַצִּיל עִם דָּפְנוֹת אוֹהָלִים, וַאֲרֻבָּה שֶׁבְּאֶמְצַע הַבַּיִת מִקְרֵי דָּפְנוֹת אוֹהָלִים כִּדְמַשְׁמַע לְעֵיל פֶּרֶק ה'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

יא קָשֶׁה, דִּלְמַאי קָתָנֵי לַהּ, דְּמֵהֵיכִי תֵּיתֵי דְּתֶהֱוֵי עֲדִיפָא מִכְּשֶׁתַּעֲלֶה וְאֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח. וּמַהֲרַ"ם כָּתַב דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא דִּכְשֶׁיֵּשׁ מִמֶּנָּה תַּחַת הַשְּׁקוֹף וְאֵינָהּ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח אֵינָהּ מְבִיאָה הַטֻּמְאָה מֵאוֹהֶל עֲרַאי לְאוֹהֶל קֶבַע, אֲבָל הָכָא נִרְאֶה כְּמוֹסִיף עָלָיו וְהָוֵי כִּמְחֻבָּר לַשְּׁקוֹף וְהַכֹּל אוֹהֶל אֶחָד, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יא

משנה א

א צָרִיךְ לוֹמַר דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל מַעֲזִיבָה בֵּינוֹנִית. דְּאִי יָכוֹל לְקַבֵּל, אֲפִלּוּ סְכָכוֹת וּפְרָעוֹת מְבִיאִין טֻמְאָה לְרַבָּנָן דְּפֶרֶק ח' מִשְׁנָה ב'. מַהֲרַ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ב **אַכְסַדְרָה כו'**. כָּל אַכְסַדְרָה הִיא פְּרוּצָה מֵרוּחַ רְבִיעִית וּסְתוּמָה מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹת, וְנִסְדָּקָה הַתִּקְרָה מֵהָרוּחַ הַפְּרוּץ עַד הַכֹּתֶל הַפְּנִימִי. כֶּסֶף מִשְׁנֶה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג **נָתַן**. נִרְאֶה דְּקָאֵי נַמִּי אַבַּיִת, דְּמַאי שְׁנָא:

ד **טָפַח**. דְּאִי גָּבַהּ טֶפַח אָמְרִינַן גּוּד אַסִּיק הַקָּנֶה בַּסֶּדֶק וְעֵרֶב הַטֻּמְאָה, אֲבָל הַשְׁתָּא הַוְיָא לַהּ טֻמְאָה רְצוּצָה. מַהֲרַ"ם:

משנה ד

ה **מַשְׁקִיף בְּעַד הַחַלּוֹן**. פֵּרוּשׁ, הָיָה אָדָם מַבִּיט מִן הַחַלּוֹן לְמַטָּה:

משנה ה

ו **אֵינוֹ כו'**. וְלֹא אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּטֻמְאָה עַל גַּבָּיו אֵינוֹ מַפְסִיק בֵּין הַטֻּמְאָה וּבָאָה טֻמְאָה תַּחְתָּיו דְּאָדָם אֵינוֹ נַעֲשָׂה אוֹהֶל לְטַהֵר וְיָבִיא הַטֻּמְאָה לַבַּיִת, לֹא אָמְרִינַן כֵּן, דַּחֲלַל גּוּפוֹ לָא חָשִׁיב חָלָל. מַהֲרַ"ם:

ז **מֵבִיא כו'**. דְּכֵיוָן שֶׁמַּאֲהִילָה טֻמְאָה עָלָיו הֲרֵי זֶה כְּמַאֲהִיל עָלֶיהָ. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

ח וְאַף עַל גַּב שֶׁאֵין לוֹ אוֹהֶל שֶׁחָלְלוֹ טֶפַח, סָבַר רַבִּי מֵאִיר דְּמַמְשִׁיךְ הוֹאִיל (וַיִּשׁ בּוֹ) [וְרָחְבּוֹ] טֶפַח. רַשׁ"י. אִי נַמִּי רַבִּי מֵאִיר לְטַעֲמֵיהּ דְּסָבִירָא לֵיהּ חוֹקְקִין לְהַשְׁלִים. תּוֹסְפוֹת:

ט כְּדֵי לְמַעֵט בְּמַחֲלֹקֶת כָּתַב כֵּן. דְּאִי טֻמְאָה בִּפְנִים מוֹדֶה לְרַבִּי יוֹסֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

י **יוֹצֵא**. וּמְכַסֶּה פִּי הֶחָדוּת. הָרַמְבַּ"ם:

יא **הֶחָדוּת**. פֵּרוּשׁ, כָּל מַה שֶּׁבָּחָדוּת. הָרַ"מ:

יב אִי נַמִּי, בְּמִנּוֹרָה שֶׁל חֶלְיוֹת דְּלֹא הָוֵי חִבּוּר מִדְּאוֹרַיְתָא אֶלָּא דְּרַבָּנָן גָּזְרוּ, וּלְכָךְ נִיחָא טַעֲמָא דְּבֵית הִלֵּל דְּלֹא מַיְתֵי לַהּ הַפֶּרַח טֻמְאָה דְּיֵשׁ יָד לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא, כֵּיוָן דְּשֶׁל פְּרָקִים הוּא לֹא נָזוּר בִּכְהַאי גַּוְנָא כְּשֶׁהִיא בָּחָדוּת. מַהֲרַ"ם. וּלְהָרַמְבַּ"ם בְּלָאו הָכִי לֹא קָשֶׁה מִידִי, דְּסִבִירָא לֵיהּ דִּבְגָדִים שֶׁנִּגְעוּ בְּמֵת אֵינָן כַּמֵּת לְטַמֵּא בְּאוֹהֶל וּבְמַשָּׂא אֶלָּא לְטַמֵּא שִׁבְעָה בְּמַגָּע. וְנָתַן טַעַם, שֶׁהַמַּשָּׂא בַּמֵּת עַצְמוֹ אֵינוֹ מְפֹרָשׁ, וּבְאוֹהֶל כְּתִיב אָדָם:

יג **אַף כּוּ'**. אַף עַל פִּי שֶׁנִּרְאֵית בֵּין הַכִּסּוּי וְהֶחָדוּת. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ט

יד **כְּפִישָׁה**. פֵּרוּשׁ, שֶׁהַכְּפִישָׁה מְכַסָּה חֲלַל הֶחָדוּת, וּשְׁפָתָהּ מְכַסָּה עֲבִי הַכְּתָלִים, וְהַשְׁתָּא קָאָמַר דְּכֵלִים שֶׁעַל עֲבִי הַכֹּתֶל אוֹ שֶׁבָּעֲבִי כְּתָלָיו עַד הַתְּהוֹם טְהוֹרִים, וְקַמַּשְׁמַע לָן דְּאַף עַל גַּב דְּאֵין בָּהֶם טֶפַח עַל טֶפַח בַּמָּקוֹם שֶׁמַּנָּחִים הַכֵּלִים, לֹא אָמְרִינַן דַּהֲוֵי כְּבֵיב שֶׁאֵין בּוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח, דְּשָׁאנֵי הָכָא כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ טֶפַח בַּדּוּת וְטָהוֹר, אֵינָהוּ נַמִּי בָּטְלֵי לְגַבֵּי דּוּת וּטְהוֹרִים, וּלְהָכִי לֹא תָּנֵי סְתָמָא טְהוֹרִים, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ דַּוְקָא כֵּלִים שֶׁבִּכְתָלָיו טְהוֹרִים דְּהַכְתָלִים בָּטְלֵי לְגַבֵּי חֲלַל הַדּוּת, אֲבָל כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַכֹּתֶל שֶׁאֵינָן כְּנֶגֶד חֲלָלוֹ יִהְיוּ טְמֵאִים דְּטֻמְאָה בּוֹקַעַת עַד הַתְּהוֹם כּוּ', קָא מַשְׁמַע לָן דְּכֵיוָן דְּאֵינָהּ בּוֹקַעַת בַּכֹּתֶל אֵינָהּ בּוֹקַעַת תַּחְתָּיו. מַהֲרַ"ם:

טו פֵּרוּשׁ, שֶׁאֵין צָמִיד פָּתִיל מַצִּיל מֵהַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תֵּצֵא. אֲבָל קָשֶׁה, מָה עִנְיַן צָמִיד פָּתִיל לְכָאן. וּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, שֶׁאֵין הָאֹהֶל שֶׁבְּתוֹךְ הַבַּיִת מוֹנֵעַ הַטֻּמְאָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז וּמַהֲרַ"ם פֵּרֵשׁ, בְּמִכְסָּה בִּכְפִישָׁה, וַאֲפִלּוּ הָכִי כֵּלִים שֶׁבִּכֹּתֶל הַדּוּת טְמֵאִים, וְלֹא דָמֵי לְמִגְדָּל בְּתוֹךְ הַבַּיִת דְּטֻמְאָה בַּבַּיִת כֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ וְשֶׁבִּכְתָלָיו טְהוֹרִים, דְּשָׁאנֵי הָכָא דְּכָתְלֵי הַדּוּת הֵן קַרְקַע הַבַּיִת וּלְכָךְ כֵּלִים שֶׁבִּכְתָלָיו טְמֵאִים כְּמוֹ כֵלִים שֶׁתַּחַת שְׁאָר קַרְקָעִית הַבַּיִת שֶׁאֵין בִּמְקוֹמָן טֶפַח עַל טֶפַח:

פרק יב

משנה א

א **שֶׁעַל גַּבָּיו כּוּ'**. אֲבָל שֶׁבְּתוֹךְ הַתַּנּוּר (וְכָל שֶׁכֵּן תַּחְתָּיו) טְמֵאִים, מִידֵי דַּהֲוָה אַאֳכָלִין שֶׁגִּבְּלָן בְּטִיט. מַהֲרַ"ם:

ב דִּכְתַאי גַּוְנָא שֶׁהַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת סָבִיב לַתַּנּוּר מִכָּל צַד, אֶמְרִינַן אֲפִלּוּ מִן הַצַּד אָדָם וְכֵלִים כְּמַאן דְּלֵיתַנְהוּ דָּמֵי לְטַמֵּא וְלֹא לְטַהֵר, וּמִתְפַּשֶּׁטֶת הַטֻּמְאָה כָּל תַּחַת הַנָּסֶר אֲפִלּוּ כְּנֶגֶד פִּי הַתַּנּוּר, וְכֵיוָן שֶׁהַתַּנּוּר פָּתוּחַ נִכְנָסֶת הַטֻּמְאָה לְתוֹכוֹ. מַהֲר"ם:

ג כֵּיוָן דְּאֵין בֵּין פִּי הַתַּנּוּר לַנָּסֶר טֶפַח, הֲוֵי לֵיהּ כְּמִגְדָּל וְכִוֶּרֶת שֶׁבַּפֶּתַח וְאֵין בֵּין פִּיהֶם לַשְּׁקוֹף טֶפַח, דְּאֵין טֻמְאָה נִכְנֶסֶת לָהֶם, וְלֹא בָּעֵי צָמִיד פָּתִיל אֶלָּא הֵיכָא דְּאִיכָּא טֶפַח בֵּין פִּי הַכְּלִי לַגַּג שֶׁעָלָיו. אֲבָל בִּכְלִים מוֹדֶה דְּנַעֲשָׂה אוֹהֶל לְטַמֵּא. וְתַנָּא קַמָּא סְבִירָא לֵיהּ דְּגָזְרוּ גַּם בְּתַנּוּר, דְּלֹא לֵימְרוּ הַתַּנּוּר מַפְסִיק בֵּין הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא לַעֻבֹּר לְצַד אַחֵר. מַהֲר"ם:

ד **טְמֵאִים**. הַתַּנּוּרִים. וְכָל שֶׁכֵּן כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַנָּסֶר, דִּבְעוֹדָף טֶפַח מַיְירִי. הָרַאֲב"ד:

משנה ב

ה וְטַעֲמָא, דִּכְשֶׁיֵּשׁ לָהּ לִזְבֵּז הוּא דַּחֲשִׁיבָא לַחוּץ וְחוֹצָצַת, אֲבָל כְּשֶׁאֵין לָהּ לִזְבֵּז לָא חֲשִׁיבָא וְאֵינָהּ חוֹצָצַת. הָרַ"שׁ. וְקָשֶׁה דִּבְמִשְׁנָה ו' פֶּרֶק ה' שָׁמְעִינַן דִּסְרִידָה שֶׁאֵין לָהּ גַּפַּיִם חוֹצָצַת וְלֹא כְּשֶׁיֵּשׁ לָהּ גַּפַּיִם. וּמַהֲר"ם כָּתַב עַל פִּי הַתּוֹסֶפְתָּא, דְּמַיְירֵי בִּסְרִידָה שֶׁאֵין לָהּ לִזְבֵּז דְּחַזְיָא לִשְׁכִיבָה, וְכָל הַמִּטַּמֵּא מִדָּרָס מִטַּמֵּא טֻמְאַ מֵת, לְכָךְ אֵינָהּ חוֹצָצַת, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ לָהּ לִזְבֵּז (וְלֹא בְּאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ, דְּאִם לֹא כֵּן טֻמְאַ מִטָּעַם כְּלִי קִבּוּל) דְּלֹא חַזְיָא לִשְׁכִיבָה, חוֹצָצַת, וְכֵיוָן דְּהַתַּנּוּר מָקֹף צָמִיד פָּתִיל דְּמֵי לִנְדָבָךְ הַנָּתוּן עַל גַּבֵּי אֲבָנִים דְּרֵישׁ פֶּרֶק ו'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **הַכֹּל כּוּ**'. כְּלוֹמַר, הַכֹּל טֻמְאַ חוּץ מִכְּנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר. מַהֲר"ם:

ז **אֲוִירוֹ כּוּ**'. כְּלוֹמַר, עַל הַסְּרִידָה אֲשֶׁר עַל אֲוִיר הַתַּנּוּר. לֹא עַל אֲוִיר הָעִגּוּל הַיּוֹצֵא מִפִּי הַתַּנּוּר. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ג

ח כֵּיוָן דְּהַזִּיז עָשׂוּי לְהַחֲזִיק חֹם הָאַמְבַּטִי, בָּטֵל הָאַמְבַּטִי לְגַבֵּיהּ טְפֵי מִלְּגַבֵּי נָסֶר. מַהֲר"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ט מַשְׁמַע שֶׁנִּפְחֲתַת מֵאֵלָיו. וְקָשֶׁה, דִּבְרִישׁ פֶּרֶק דִּלְקַמָּן מְחַלְּקִין בֵּין עוֹשֶׂה לְנַעֲשָׂה. וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרַ"שׁ כָּתְבוּ, סַנְדָּל שֶׁפָּחֲתַת הַמַּעֲזִיבָה, שִׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. נִפְחֲתַת מֵאֵלָיו, שִׁעוּרוֹ בִּמְלֹא אֶגְרוֹף. וְכֵן כָּתַב מַהֲר"ם דְּמַתְנִיתִין דַּוְקָא בְּפָחֲתַת וְלֹא בְּנִפְחֲתַת:

י **הַכֹּל כּוּ**'. הָעֲלִיָּה וְכָל מַה שֶּׁבָּהּ מִכֵּלִים. הָרַ"מ:

יא **מוֹנִין כּוּ**'. וְקָשֶׁה, דְּהָא תְּנַן בְּפֶרֶק י' מִשְׁנָה ב' גַּבֵּי אַרְבָּה שֶׁאֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה בַּבַּיִת נָתַן אֶת רַגְלוֹ טְהוֹרָה. יֵשׁ לוֹמַר דְּמַיְירֵי כְּשֶׁהַסַּנְדָּל נָתוּן בְּפִתְחַת מַעֲזִיבָה בְּחֻצִיָּהּ שֶׁל מַטָּה, דְּנִדּוֹנֶת מֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה כִּדְלִעֵיל בְּפֶרֶק ו' מִשְׁנָה ד', וַאֲפִלּוּ הַטֻּמְאָה כְּנֶגֶד הַנָּקֵב

לֹא אָמְרִינַן עֵרֶב אֶת הַטֻּמְאָה, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁנִּכְנַס בָּעֲבֵי הַמַּעֲזִיבָה וּמְמַלֵּא הַפְּחָת וְיוֹשֵׁב שָׁם, מֵהַתְּקָרָה הוּא חָשׁוּב, וְאֵין אוֹמְרִים בּוֹ עֵרֶב אֶת הַטֻּמְאָה. כֶּסֶף מִשְׁנֶה בְּשֵׁם הָרִי"ק. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יב **מַעֲזִיבָה**. וְלֹא נְסָרִים. אֶלָּא דַּחֲדָא נָקֵט. רַשׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג שֶׁגּוּד אַסִּיק וְגוּד אַחֵית הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וּבְתַנַּאי שֶׁיְּהֵא רֹחַב הַקּוֹרָה טֶפַח וּבֵינֵיהֶן אֲוִיר טֶפַח. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

יד **כֻּלָּהּ**. אַף עַל פִּי שֶׁקְּצָתָהּ פְּחוּתָה מִטֶּפַח, מִפְּנֵי שֶׁקְּצָתָהּ מְקֻצָּת אֹהֶל הוּא. הָרַמְבַּ"ם. דְּאִם לֹא כֵן, לְתֵנֵי מְבִיאָה אֶת הַטֻּמְאָה וְתוּ לֹא. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

טו מִשּׁוּם דְּלֹא סַגֵּי בְּטַעֲמָא שֶׁהַמֵּרָבָּע כּוּ', דְּאִיהוּ גּוּפֵיהּ קָשֶׁה מְנָלָן, לְכָךְ מֵבִיא מִקְרָא. אַף תְּמֵהֵנִי דְּהָיָה לוֹ לַהֲבִיאוֹ מִמְּלָכִים א' ז' כ"ג דְּקָדֵים:

טז **אַרְבָּעָה**. וְקָשֶׁה, דִּלְגוּפֵיהּ לֹא אִצְטְרִיךְ, דִּכְשֶׁמְּדַד צַד אֶחָד לְמָה לֵיהּ לְמִדַּד עוֹד הַשְּׁלִשָּׁה צְדָדִים. וּלְאַשְׁמְעִינַן דְּמֵרָבָּע יָתֵר כּוּ' אֵינוֹ בְּמַשְׁמַע, דְּאִם כֵּן הֲרֵי זֶה בָּא לְלַמֵּד וְנִמְצָא לָמֵד:

יז **רְבִיעַ**. דְּהָא כָּל עִגּוּל שֶׁרָחְבּוֹ אַמָּה, הֶקֵּפוֹ שָׁלֹשׁ, וּמֵרָבָּע שֶׁל אַמָּה הֶקֵּפוֹ אַרְבַּע. רַשׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

יח כְּלוֹמַר, מִמְּקוֹם אֶמְצָעוֹ שֶׁמִּשָּׁם מִתְקַצֵּר וְהוֹלֵךְ וְנַעֲשֶׂה מָקוֹם חָלוּל:

יט כְּלוֹמַר, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַטֻּמְאָה אֵינוֹ בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ טֶפַח עַל טֶפַח:

כ צָרִיךְ לוֹמַר דִּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּהַתַּנָּא לֹא דָק, אֲבָל לְדִינָא אֵין צָרִיךְ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מַמָּשׁ, רַק שֶׁיּוּכַל לְרַבֵּעַ תַּחְתָּיו טֶפַח עַל טֶפַח. דְּאִם לֹא כֵן הֵיכִי אָמְרִינַן לֹא דָק לְהָקֵל בְּשֶׁל תּוֹרָה. וְלַחֶשְׁבּוֹן הַמְדֻיָּק שֶׁל הָרַמְבַּ"ם אָתֵי שַׁפִּיר דְּבַדּוֹקָא הוּא. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

כא וּכְשִׁיטָתֵיהּ בְּפֶרֶק י"א מִשְּׁנָה ז'. וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּחֲדָא שִׁיטָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כב **מִטֶּפַח כּוּ'**. וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה מָצָאנוּ לוֹ בְּפֶרֶק ט' מִשְּׁנָה ט"ו. וְעַיֵּן שָׁם:

פרק יג

משנה א

א **חֵן**. מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה גַּוָּנֵי בְלֹא הִסְפִּיק כִּדְאִיתָא בַּתּוֹסֶפְתָּא, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ טִיט לְגָמְרָהּ אוֹ שֶׁקְּרָאוֹ חֲבֵרוֹ אוֹ שֶׁחָשְׁכָה לֵילֵי שַׁבָּת, לְכָךְ נָקַט לְשׁוֹן רַבִּים. נִרְאֶה לִי:

ב אֵינוֹ נָכוֹן, דְּאֵין כָּל רָאשֵׁי אָדָם שָׁוִין:

ג וְנִרְאֶה דְּלֹא גָּרַס אֲבָל לְהוֹצִיא, אֶלָּא הָכִי גָּרַס, וּלְהוֹצִיא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ד **הַתִּקָּרָה**. פֵּרוּשׁ, תִּקְרַת הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה חוּצָה לָהּ. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ד

ה וְקַשֶּׁה, דְּלְמָה יַעֲשֶׂהוּ מְפֻלָּשׁ. וְהָרַ"שׁ כָּתַב, שֶׁעוֹשֶׂה חוֹר בַּדֶּלֶת לְהַדְלִיק בּוֹ אֶת הַנֵּר וּלְהוֹצִיא מֵאוֹתוֹ הַחוֹר קָנֶה. וּלְשׁוֹן מַהֲרַ"ם, לְהוֹשִׁיט קָנֶה שֶׁל גְּרִדִי לַחֲבֵרוֹ:

ו **כָּל שֶׁהוּא**. כְּשִׁעוּר תַּשְׁמִישׁ שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת בּוֹ. מַהֲרַ"ם:

ז חוּץ מִקֶּנֶה כו' הַנִּזְכָּרִים לְמַעְלָה. הָרַ"שׁ:

משנה ה

ח **עַל יָדֵי**. פֵּרוּשׁ, עַל כֹּחַ. כְּמוֹ עַל יָד מִפְקִידָה כו':

ט וְאִם כֵּן לְהָדַר נַמִּי פָּחוֹת מֵעֶצֶם כַּשְׂעֹרָה. וְשֶׁמָּא הָדַר תַּנְיָא לְמִחְשְׁבֵיהּ בַּהֲדֵי שֶׁרֶץ וּנְבֵלָה. וּמַהֲרַ"ם כָּתַב לְאַשְׁמְעִינַן דְּאִם לֵית בַּחֲדָא כַּשְׂעוֹר לְמַעֵט, כֻּלְּהוּ מִצְטָרְפִים לְמַעֵט וְלֹא אָמְרִינַן דְּמֵת וּנְבֵלָה מִצְטָרְפִים לְטַמֵּא וְלֹא לְמַעֵט, קָא מַשְׁמַע לָן דְּכָל שֶׁטִּמְאָתוֹ וְשִׁעוּרוֹ שָׁוֶה, מִצְטָרֵף. טֻמְאָתוֹ וְלֹא שִׁעוּרוֹ, שִׁעוּרוֹ וְלֹא טֻמְאָתוֹ, אֵין מִצְטָרֵף:

י הָרַ"שׁ. אֲבָל דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּלִקַּבֵּל טֻמְאָה אֵין שִׁעוּר אַף מִדְּאוֹרַיְתָא. וּלְהָכִי כָּתַב בְּחִבּוּרוֹ פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה שֶׁאֵינָן מֻכְשָׁרִים:

יא שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. וְאַף דִּתְנַן פֶּרֶק ח' מִשְׁנָה ה' אֵלּוּ לֹא חוֹצְצִין הַזֵּרָעִים וְהַיְרָקוֹת, יֵשׁ לוֹמַר דְּלִעְנְיַן אֹהֶל שְׁאנֵי, דְּאֵין נַעֲשֶׂה אֹהֶל כֵּיוָן דְּהָרוּחַ מְנַשְּׁבוֹ. תּוֹסְפוֹת:

יב **שֶׁלֹּא כוּ'**. וּבַכְּפָרִים. כְּדִתְנַן בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ג' דְּעֲקָצִין:

משנה ו

יג **הַמֵּת**. קַשֶּׁה, פְּשִׁיטָא, דִּבְלָאוֹ טֻמְאָה שֶׁבַּבַּיִת אִיהוּ גּוּפֵיהּ מֵבִיא הַטֻּמְאָה לַבַּיִת שֶׁאָצְלוֹ. וְנִרְאֶה לִי כְּגוֹן שֶׁהַזִּית מֻנָּח בְּכְלִי חֶרֶס וּפוּמֵיהּ לְצַד הַבַּיִת שֶׁהַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ, וּכְלִי חֶרֶס גּוּפֵיהּ לֹא מְבַטֵּל לֵיהּ וְאֵינוֹ מְמַעֵט, וְסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא דְּהַכַּזִּית יְמַעֵט כו'. מַהֲרַ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד **אֲכָלִים**. וְקָשֶׁה, אַמַּאי לֹא תָּנֵי בֶּרִישָׁא בַּהֲדֵי מְמַעֲטִין, כַּבֵּיצָה [וַאֲכָלִים] שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ. וּבְסֵיפָא לְתָנֵי אֵין מְמַעֲטִין אֲכָלִין שֶׁהֻכְשְׁרוּ, כְּמוֹ דְּתָנֵי בְּנִבְלַת עוֹף טָמֵא שֶׁהֻכְשֵׁרָה. וְשֶׁמָּא דָּבָר פָּשׁוּט הוּא. וּבְנִבְלַת עוֹף טָמֵא אִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן דְּלֹא הָוֵי כְּנִבְלַת עוֹף טָהוֹר דְּלֹא בָּעֵי הֻכְשֵׁר. מַהַרַ"ם:

טו כְּלוֹמַר, וְעַל יְדֵי כֵּן חָזַר לִהְיוֹת כְּמוֹ גוּשׁ:

פרק יד

משנה א

א **כָּל שֶׁהוּא**. בָּרוּר דְּכָל הָבָאַת טָמְאָה כָּזוֹ שֶׁאֵינָהּ בְּאֹהֶל טָפַח הַבָּרִיא, אֵינוֹ אֶלָּא מִדִּבְרֵיהֶם. הָרַמְבַּ"ם:

ב הָרַ"שׁ. וּבָעָרוּךְ הֶעְתִּיק, כָּל שֶׁמְּעַקֵּם מִכָּאן. וּפֵרוּשׁ גַּבְלִית, אוֹצָר:

משנה ב

ג וְלֹא שֶׁיָּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת, אֶלָּא שֶׁמֵּבִיא הַטֻּמְאָה שֶׁתַּחְתָּיו אֶל הַכֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו. וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא אָמְרִינַן דְּזִיז בְּכָל שֶׁהוּא לְכָל דָּבָר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ד **שְׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת**. כְּלוֹמַר פְּחוֹת מִטֶּפַח:

ה **תַּחְתָּיו**. בְּזִיז שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִשְּׁנַיִם עָשָׂר טְפָחִים. הָרַאֲבַ"ד. דְּאִם לֹא כֵּן הָיָה מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה בְּכָל שֶׁהוּא. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

משנה ה

ו דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר לְעֵיל טֻמְאָה תַּחַת הַזִּיז הַבַּיִת טָמֵא אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. הָרַ"שׁ. וּכְלוֹמַר, וְהָכִי נַמִּי מַחֲמִיר כָּאן בִּשְׁנֵי זִיזִין זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, דְּהָא לְעֵיל פֵּרֵשׁ דְּהַתַּחְתּוֹן גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ טֶפַח, וְאִם כֵּן לָאו בְּזִיז שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח מַיְרֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

ז פֵּרוּשׁ, בֵּין הַתַּחְתּוֹן לָעֶלְיוֹן, לְכָךְ בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב פֵּרוּשׁ לַגַּרְסָא הַשְּׁנִיָּה:

משנה ז

ח וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְטַעֲמֵיהּ מַתְנִיתִין דְּהָכָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

ט **וְכֵן וְכוּ'**. וְכֵן בְּכָל הַחֲלָקוֹת הַשְּׁנוּיוֹת לְעִנְיַן הַזִּיזִין:

פרק טו

משנה א

א וּמִיהוּ הָתָם לְעִנְיַן נְתוּנִים תַּחַת הַסֶּדֶק, וְאַשְׁמְעִינַן דְּלֹא אָמְרִינַן כְּאִלּוּ הַסְּגוֹס קָלִישׁ וְחָלוּל תַּחְתָּיו וְגוּד אַסִּיק. וְהָכָא לָאו בְּהָכִי מַיְרֵי אֶלָּא כְּשֶׁטְּמָאָה רְצוּצָה תַּחְתֶּיהָן אוֹ בֵּינֵיהֶן, וְאַשְׁמְעִינַן דַּאֲפִלּוּ קָלִישׁ לְחוּד נַמִּי לֹא אָמְרִינַן. וְלֹא זוֹ אַף זוֹ קָתָנֵי. מַהֲרַ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ב וּפְרוּשׁ, מְשׁוּם חִבּוּרִין נַמִּי לֵיכָּא, דַּהֲוֵי דִּיקְרֵב לִדְיִקְרֵב דְּטָמֵא טָמְאַת עֶרֶב. וְאִם תֹּאמַר וְהָא כָּל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵינוֹ מִטַּמֵּא טָמְאַת אֹהָלִים כוּ'. דְּהָתָם לְשֶׁיְּהֵא אֹהֶל טָמֵא בְּעַצְמוֹ אַף לְאַחַר שֶׁהוֹצִיאוּ הַמֵּת, וְהָכָא שֶׁהַמֵּת בְּתוֹכוֹ דַּהֲוֵי כְּמֻלָּא טָמְאָה:

משנה ג

ג **טָפַח**. וּמְשׁוּם סֵיפָא נָקֵט. דִּלְגוּפֵיהּ לֹא אִצְטְרִיךְ, דְּכֵיוָן שֶׁתַּחַת עַצְמָהּ אֵינָהּ מְבִיאָה הַטֻּמְאָה אֶלָּא בּוֹלַעַת, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁאֵינָהּ מְבִיאָה אֶל הֶחָבִית שֶׁאֻצְלָהּ וַאֲפִלּוּ נוֹגַעַת בְּפוֹתֵחַ טֶפַח:

ד וְהַתַּחְתּוֹנָה כְּמַאן דְּלֵיתָא דָּמֵי, וְאוֹתָהּ שֶׁעַל גַּבֶּיהָ מְבִיאָה הַטֻּמְאָה לְכָל מַה שֶּׁתַּחְתֶּיהָ וּבוֹלַעַת כְּנֶגְדָּהּ עַד לָרָקִיעַ, דְּאָדָם וְכֵלִים נַעֲשׂוּ אֹהָלִים לְטַמֵּא וְלֹא לְטַהֵר, וּלְכָךְ מֵבִיא הַטֻּמְאָה לְכָל שֶׁתַּחְתֶּיהָן וְחוֹזֶרֶת וּבוֹלַעַת לְמַעְלָה, דְּאֵין נַעֲשִׂים אֹהָלִים לְהַפְסִיק. וְהָא דְּלֹא תָנֵי בְּמַתְנִיתִין לְמַעְלָה מֵהֶן, מִשּׁוּם דְּבִטְהוֹרוֹת נַמִּי שְׁגְּבוֹהוֹת טֶפַח אֲיִרֵי, דְּחוֹצְצוֹת, דִּבְחֲבִיּוֹת שֶׁל שַׁיְטִין וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן אֲיִרֵי שֶׁסְּתוּמִין וּטְהוֹרִים לְגַמְרֵי, וְדָמֵי לְטַבְלָיוֹת שֶׁל שַׁיִשׁ דִּלְעֵיל וְלֹא לַכֵּלִים הַטְּהוֹרִים הָעֲשׂוּיִין לְקַבָּלָה דְּנַעֲשׂוּ אֹהָלִים לְטַמֵּא וְלֹא לְטַהֵר. מַהֲרַ"ם:

משנה ד

ה **שֶׁבַּחֲצָץ**. פֵּרוּשׁ, שֶׁבַּאֲחוֹרֵי הַחֲצָץ. אֲבָל שֶׁבְּתוֹךְ הַחֲצָץ צָרִיךְ פּוֹתֵחַ טֶפַח:

משנה ז

ו **וּבְטָלוֹ**. וְאִם לֹא בְּטָלוֹ הֲוֵי כִּשְׁאָר חֲפָצִים הַמְּנֻחִים בָּאוֹהֶל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

ז וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּאָזֵיל בְּשִׁדָּה תֵּבָה וּמִגְדָּל. דְּאִי לָאו הָכִי, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ אַרְבַּע מְעָרוֹת לְאַרְבַּע רוּחוֹת, כְּבָר נִטְמָא. הָרַשְׁבַּ"ם:

ח דְּנָזְרוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּילוּ אוֹכְלֵי טָהֳרוֹת לִקְרַב אֶצְלוֹ וְיִפְשֹׁט יָדוֹ וְיֵאָהִיל וְלָאו אַדַּעְתַּיְיהוּ. אֲבָל בַּחֲצַר הַקֶּבֶר יֵשׁ הֶכֵּר. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה כְּפִי מַסְקָנַת הַגְּמָרָא:

ט וְקָשֶׁה, דְּאִם כֵּן הַיְנוּ עוֹמֶדֶת. אֶלָּא סֵיפָא שֶׁהַקּוֹרָה שׁוֹכֶבֶת וְרֹאשָׁהּ נִכְנָס לְתוֹךְ הַקֶּבֶר נַעֲשֶׂה לוֹ גוֹלֵל, וְרֵישָׁא שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת אוֹ מֻטָּה וְסוֹמֶכֶת עַל הַקֶּבֶר, כָּל הַקּוֹרָה צְרִיכָה לְרֹאשָׁהּ הַתַּחְתּוֹן שֶׁהוּא גוֹלֵל, לְפִיכָךְ כָּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַקֶּבֶר, טָמֵא. דְּמֻטָּה פֵּרוּשׁ זְקוּפָה קָצָת. אֲבָל כְּשֶׁהִיא שׁוֹכֶבֶת אֵינוֹ כֵן, וּמַה שֶּׁעָתִיד לָקֹץ אֵינוֹ חִבּוּר. הָרַאֲבַ"ד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

י כָּל זְמַן שֶׁהוּא מְחֻבָּר לַקֶּבֶר. וּבְמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק קַמָּא דְּעֵרוּבִין פֵּרֵשׁ הַר"ב דְּאַף לְאַחַר שֶׁפֵּרֵשׁ מְטַמֵּא:

יא **בְּהֵמָה**. שֶׁכְּפָתָהּ. דְּאִם לֹא כֵן הֲרֵי הִיא הוֹלֶכֶת וְאֵין כָּאן גּוֹלֵל. כְּסֵף מִשְׁנֶה:

משנה י

יב וְרֵישׁ פֶּרֶק דְּלִקְמָן מְפֹרָשׁ אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּחִבּוּרִין. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב, כְּשֶׁנִּטְמָא הָאָדָם בְּמֵת עַל יְדֵי אֹהֶל אוֹ עַל יְדֵי נְגִיעָה, וְנָגַע אַחַר כָּךְ בִּכֵּלִים, טְמֵאִים. אֲבָל אִם הֶאֱהִיל עַל הַכֵּלִים אֵין מְטַמֵּא אוֹתָן, אִם לֹא שֶׁהֶאֱהִיל בְּיָדוֹ אַחַת כּוּ':

יג **טְהוֹרִים**. וְאַף עַל גַּב דְּהָאָדָם טָמֵא, דְּכֻלָּן מְבִיאִין טֻמְאָה עַל עַצְמָן בְּכָל שֶׁהוּא, מִיהוּ אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה בְּפָחוֹת מִטְּפַח. מַהֲר"ם:

יד **אִם כּוּ**'. לְפִי שֶׁקָּטָן בֶּן יוֹמוֹ מְטַמֵּא טְמֵא מֵת, וְאֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה נַעַר קָטָן. הָרַמְבַּ"ם. וּכְלוֹמַר דְּפוֹתֵחַ טֶפַח בְּאָדָם בֵּינוֹנִי מְשַׁעֲרִינַן:

פרק טז

משנה א

א **הַמְּטַלְטָלִין**. נָקֵט מְטַלְטָלִין מִשּׁוּם שֶׁלֹּא גָּזְרוּ אֶלָּא עַל הָאָדָם הַנּוֹשְׂאָן. אֲבָל בְּפוֹתֵחַ טֶפַח אֲפִלּוּ מְחֻבָּרִין נַמִּי, כְּמוֹ אִילָן הַמֻּסָּךְ. וְהָא דְּזָרְעִים כּוּ' אֵין מְבִיאִין, מִשּׁוּם דְּאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ דַּהֲוֵי כְּמוֹ כִּפַּת הַבָּרַד כּוּ'. תּוֹסָפוֹת:

ב לְהָבִיא טֻמְאָה עַל אֲחֵרִים. רַשְׁ"י:

ג וּמַרְדֵּעַ בַּר קְבוּלֵי טֻמְאָה, וְלֹא הָוֵי כִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, דְּיֵשׁ בּוֹ דָּרְבָן מִצַּד אֶחָד וּבְרֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי יֵשׁ בּוֹ חַרְחוּר. הָר"שׁ. וְזֶה לְשִׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם דְּחָרֵב הֲרֵי הוּא כְּחָלָל דָּוְקָא מַתְּכוֹת, אֲבָל שְׁאָר כֵּלִים דָּוְקָא בְּחִבּוּרִין שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנִּגְעוּ בַּמֵּת נָגַע בָּהֶן הָאָדָם. וְכָתַב הָרַ"שׁ, וּמִיהוּ אִי אָמְרִינַן חָרֵב כּוּ' לְטַמֵּא בְּאֹהֶל, הָיָה הָאִכָּר רָאוּי לְטַמֵּא מִשּׁוּם דְּמַרְדֵּעַ מַאֲהִיל עָלָיו. רַק דְּלִישָׁנָא לֹא מַשְׁמַע הָכִי. וְעוֹד, דְּאִי מִשּׁוּם אֹהֶל, מַאי קָאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא עַל הָאָדָם בָּעֲבִי הַמַּרְדֵּעַ, הָא אֲפִלּוּ בְּכָל שֶׁהוּא טָמֵא מִן הַתּוֹרָה, דְּחָרֵב הֲרֵי הוּא כְּחָלָל וְעֵץ הַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת

הַמַּתְכוֹת טָמֵא כַּמַּתְכוֹת. וְאֶפְשָׁר דְּכָאן לֹא הָיָה בּוֹ דָּרְבָן וְלֹא חַרְחוּר, וּמַרְדֵּעַ מְקַבְּלֵי כְלֵי עֵץ הוּא, שֶׁדָּרְבָן מִסַּלְטֵל וְדָרֵךְ לַהֲסִירוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד זֶהוּ לְשִׁיטַת הָר"י מֵסמפונ"ט (וְכֵן סָתַם הָרַ"ב בְּפֶרֶק קַמָּא מִשְׁנָה ב' כְּהָרַמְבַּ"ם) דְּחֶרֶב כּוּ' לָאו דַּוְקָא כְּלֵי מַתָּכוֹת, וְאִם כֵּן אֵין צָרִיךְ חִבּוּרִין. אַךְ קַשְׁיַת הָרַ"שׁ בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת, דַּהֲוָה לֵיהּ לְטַמֵּא מִטַּעַם אֹהֶל. וְגַם לְרַבִּי עֲקִיבָא לָמָּה לֵיהּ כָּעֵבִי הַמַּרְדֵּעַ וּמִשּׁוּם גְּזֵרָה כּוּ' כַּנַ"ל, הָא בְּכָל שֶׁהוּא סַגִּי. וְצָרִיךְ עִיּוּן:

ה דְּמִדְּאוֹרְיְתָא יִקָּרֵב בְּדִיקָרֵב טָמֵא שִׁבְעָה, כְּדִכְתִיב וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא, וּסְתָמוֹ שִׁבְעָה, וְהַיְנוּ בְּחִבּוּרִין. וְיִקָּרֵב בְּדִיקָרֵב לְדִיקָרֵב שֶׁהוּא הַשְׁלִישִׁי, הוּא טָמֵא טָמְאַת עֶרֶב, כְּדִכְתִיב וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת תִּטְמָא עַד הָעֶרֶב. וְהָרוֹאֶה כּוּ' לְפִי שֶׁאֵינוֹ פָּשׁוּט כָּל כָּךְ טָמְאָה בְּחִבּוּרִין, וְיֹאמְרוּ שֶׁהוּא מִשּׁוּם אֹהֶל כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בְּהֶקֵּפָהּ טֶפַח, אֲבָל בְּפָחוֹת מִכֵּן לֹא יֹאמְרוּ שֶׁהוּא מִשּׁוּם אֹהֶל וְיִשְׁאֲלוּ הַטַּעַם. וְזֶהוּ גַּם כֵּן לְשִׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם. אֲבָל לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם [וְהִיא שִׁיטַת הָר"י מִסמפונ"ט] הוּא טָמֵא מִשּׁוּם נוֹגֵעַ וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּחִבּוּרִין. וְעַיֵּן עוֹד דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בְּרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא:

משנה ב

י **לְעַצְמוֹ**. וְלֹא לַנּוֹגֵעַ בּוֹ, כִּדְתָנַן סוֹף מִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ז':

ז **טְמֵאִים**. דְּאָדָם הַמְקַבֵּל טֻמְאָה אֵינוֹ חוֹצֵץ. מַהַרַ"ם:

ח דְּאִי לָאו הָכִי מִסְפְּקָא לֹא מַחְזְקִינַן טֻמְאָה. גְּמָרָא:

ט **חֲדָשׁוֹת**. שֶׁאֵין זְמַן רְחוֹק שֶׁלֹּא הָיָה כָּאן תֵּל, וְאֵיכָא לְמֵימַר אִי נְקֵבֵר שָׁם מֵת מִדְּכַר לֵיהּ. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י וּבְדָרֵךְ טַעֲמָא כְּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא, דְּזִמְנִין דְּמִתְרְמֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת וּמְקָרוּ וְקָבְרוּ בַּתֵּל. וְהוֹאִיל וְהַטַּעַם פָּשׁוּט לֹא הֻצְרַךְ לְפָרְשׁוֹ:

יא **שֶׁאֵין כּוּ**'. אֲבָל אִם יֵשׁ קְרוֹבָה הַיְמֶנָּה, אֲפִלּוּ הִיא בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה הֲוֵי כִּרְחוֹקָה וַחֲדָשָׁה דְּטְהוֹרָה, דְּאִם אִיתָא דְּהָלְכָה כּוּ' לֹא שָׁבְקָה קְרוֹבָה הַיְמֶנָּה וְאָזְלָא לְהַהִ. רַשְׁ"י:

משנה ד

יב **בּוֹדֵק אַמָּה כּוּ**'. לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, פָּחוֹת מַה שֶּׁיִּהְיֶה בֵּין קֶבֶר לְקֶבֶר אַמָּה אַחַת כּוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג הָרַ"שׁ וְהָרַמְבַּ"ם. אֲבָל הָרַאֲבַ"ד פֵּרֵשׁ, תְּרוּמָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּחֻלִּין, וְלֹא בִּתְרוּמָה וַדַּאי:

יד אִי נַמִּי בְּעֶבֶד אוֹ בְּאִשָּׁה כֹּהֵן וּבַת כֹּהֵן, דְּאוֹכְלִים וְאֵין מַזְהִירִים עַל הַטֻּמְאָה. מַהַרַ"ם:

משנה ה

טו וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין לָהֶם שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. וְטַעֲמָא, הוֹאִיל וְלֹא נִתְקְנָה לְקֶבֶר. הָרַ"שׁ:

טז **הַמְפַנָּה כוּ'**. בַּתּוֹסְפְתָּא, הַמְפַנֶּה קִבְרוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְהָלַךְ לְשָׁם אָדָם, מְפַנֶּה עֶצֶם כוּ':

פרק יז

משנה א

א **בֵּית הַפְּרָס**. וְטַמְאָתָהּ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. הָרַמְבַּ"ם:

ב **מַעֲנָה**. מִלְּשׁוֹן הַכָּתוּב [תְּהִלִּים קכט] הֶאֱרִיכוּ לְמַעֲנִיתָם. הָרַמְבַּ"ם:

ג **חָמֵשׁ**. וְהוּא מֵאָה וְאַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה וּשְׁלֹשׁ רְבִיעֵי אַמָּה [בְּרִבּוּעַ] בְּקֵרוּב. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **עַל כוּ'**. וְגִרְסַת מַהֲרַ"ם עַד בָּרֶךְ כוּ'. וְכָתַב, נִרְאֶה לִי עַד עֹמֶק בָּרֶךְ כוּ', שֶׁהוּא עֹמֶק שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וּכְדִלְקַמָּן פֶּרֶק י"ח מִשְׁנָה ה'. וְלֶאֱרֹךְ עַד כוּ' נוֹתֵן רֹבַע הַקֶּבֶ כַּרְשִׁינִין בַּקַּרְקַע וּמְגַלְגֵּל הַמַּחֲרֵשָׁה עֲלֵיהֶן וְהִיא מוֹלִיכָה הַכַּרְשִׁינִים עִמָּהּ, וְיֵשׁ מָקוֹם שֶׁמַּעֲטִין:

ה **שְׁלֹשָׁה כוּ'**. דְּשִׁעוּר שְׁעֹרָה שְׁלֹשָׁה כַּרְשִׁינִין. הָרַ"שׁ:

ו לֹא שֶׁמִּתְחִלָּה נוֹפְלִים זֶה עַל זֶה כוּ', אֶלָּא בָּא לוֹמַר דִּשְׁלֹשָׁה יִפְּלוּ זֶה בְצַד זֶה וְלֹא יוֹתֵר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ז וְלֹא יָדַעְנָא לָמָּה כָּתַב שֵׁשׁ, כֵּיוָן דַּאֲפִלּוּ חָמֵשׁ סַגִּי:

ח **וְחָזַר כוּ'**. כְּלוֹמַר, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חָרַשׁ בְּפַעַם אַחַת, כְּשֶׁהִשְׁלִים חֲרִישָׁתוֹ נַעֲשָׂה בֵּית הַפְּרָס. וּכְשֶׁחָזַר אַחַר כָּךְ וְהִשְׁלִים עַד מֵאָה, נִמְצָא שֶׁבֵּית הַפְּרָס שֶׁהָיָה כְּבָר, עוֹשֶׂה עוֹד בֵּית הַפְּרָס. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ט כְּלוֹמַר, וְאֵינָם בַּחֲפִירָה:

י **שָׁחַרַשׁ**. קֶבֶר בְּשָׂדֵהוּ. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ה

יא **שָׂדֶה כוּ'**. טָמֵא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל:

יב וְהָא דְּרֵישׁ פֶּרֶק ז' דְּהֶעְלִיוֹת טְמֵאוֹת כוּ', הָתָם הַטֻּמְאָה בַּכֹּתֶל, וְהָכָא תַּחַת הַכֹּתֶל. הָרַמְבַּ"ם בְּנֶסַח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

יג הִנֵּה מַשְׁקוֹף הַבַּיִת מַאֲהִיל עָלָיו וְיִהְיֶה מַשְׁקוֹף הָעֶלְיָה אֹהֶל עַל אֹהֶל. הָרַמְבַּ"ם:

יד לֹא אָתָא לַאֲפוּקֵי אֶלָּא אִם פָּתַח עֶלְיָה עוֹדֵף עַל פֶּתַח הַבַּיִת, אֲבָל אִם פָּתַח הַבַּיִת רָחָב הַרְבֵּה יוֹתֵר מִשֶּׁל עֶלְיָה לְכָל צַד, הָכִי נַמִּי עֶלְיָה טְהוֹרָה לְכָל צַד. מַהֲרַ"ם:

פרק יח

משנה א

א לְשׁוֹן הָרַ"שׁ, שֶׁאִם הָיוּ טְמֵאִים טָמְאָה דְאוֹרַיְתָא כוּ'. מַשְׁמַע דִּטְהוֹרִים אֵין צְרִיכִים הַזָּיָה כְּלָל. וּמַתְנִיתִין לֹא מַשְׁמַע הָכִי. אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם מַזִּין אַף עַל הַטְּהוֹרִים, וְטַעֲמָא, כְּדֵי לְהַכִּיר שֶׁאֵין מְקַלְקְלִין בְּטָמְאַת בֵּית הַפְּרָס אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב כָּךְ הִיא גִּרְסַת הָרַ"שׁ. אֲבָל כָּתַב דְּאֵין לְפָרֵשׁ שֶׁנִּגְעוּ בוֹצְרִים בַּמְּקַבְּלִים, דְּאִם כֵּן פְּשִׁיטָא. [וְזֶה לֹא קַשְׁיָא, דְּטוּבָא קְמַשְׁמַע לָן דְּאַף עַל פִּי שֶׁנִּחַשְּׁבֵם כְּאִלּוּ אֵינָם מֻכְשָׁרִין וְרָשָׁאִין לְבָצְרָן, כְּשֶׁיֵּצְאוּ חוּץ לְבֵית הַפְּרָס נְחַשְּׁבֵם מֻכְשָׁרִין. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב]. וְעוֹד, דַּהֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר אֵלּוּ בְּאֵלּוּ. וּפֵרֵשׁ הוּא, שֶׁנִּגְעוּ זֶה בְּמַה שֶּׁבָּצַר זֶה. וְדָמֵי לְהָא דְּאִיתָא בַּתּוֹסֶפְתָּא, בָּצַר בֵּית הַפְּרָס זֶה לֹא יִבְצֹר בֵּית הַפְּרָס אַחֵר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג כְּלוֹמַר, שֶׁלֹּא יוּכַל לְבָצְרָן בְּטָהֳרָה. אֲבָל כְּשֶׁמּוֹכְרָן לַשּׁוּק, וַדַּאי טְהוֹרִים הֵן, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ אֶלָּא עַל הַבּוֹצֵר לַגַּת:

משנה ב

ד לֹא הָיָה רָאוּי לִמְנוֹת עִמָּהֶם שְׁדֵה בוֹכִים, דְּטָהוֹר גָּמוּר הוּא, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּשַׁיָּךְ בָּהּ דִּין זְרִיעָה וּנְטִיעָה, קָא חָשִׁיב לֵיהּ. הָרַ"שׁ:

ה **הַקָּבָר כּוּ'**. הוּא בֵּית הַפְּרָס דְּרֵישׁ פִּרְקִין [דְּלִעֵיל], שֶׁשִּׁעוּרוֹ מְלֹא הַמַּעֲנָה. הָרַ"שׁ:

ו **נִטַּעַת כּוּ'**. שֶׁהַנּוֹטֵעַ אֵין דַּעְתּוֹ לַעֲקֹר, וְאִם תִּהְיֶה טָמְאָה טְמוּנָה תַּחְתָּיו אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. הָרַאֲבַ"ד. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב, לְפִי שֶׁהַשָּׁרָשִׁין יוֹרְדִים לְמַטָּה מִשִּׁלְשָׁה וּלְכָךְ טָהוֹר כְּדִלְקַמָּן מִשְׁנָה ה':

ז כְּלוֹמַר, הַתְּבוּאָה וְהַקִּטְנִיּוֹת:

ח מִפְּנֵי שֶׁהֵם רַב וּמִסְתַּבְּכִין בְּיַחַד וְאִי אֶפְשָׁר לְבָדְקָן. אֲבָל הָרַמְבַּ"ם כָּתַב, אִם תַּתִּיר לוֹ בַּהֲנָיָה, מוֹצִיאוֹ לְמָכְרוֹ וְנִמְצָא מַרְגִּיל אֶת הַטָּמְאָה:

ט וְקָשֶׁה, דִּבְכַמָּה דּוּכְתֵּי תְּנַן הַתֶּבֶן וְהַקַּשׁ. וְהָרַ"שׁ כָּתַב, קַשׁ הֵם הַשִּׁבֳּלִים יָדוֹת שֶׁל תְּבוּאָה. וְכֵן עָצָה, יָדוֹת [שֶׁל קִטְנִיּוֹת]:

משנה ג

י **שָׁאַבַד**. נִרְאֶה דְּאָבַד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד דְּאוֹרַיְתָא כְּבִקְעָה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים. וְהָא דְּאָמְרִינַן בְּכָל דּוּכְתֵּי בֵּית הַפְּרָס דְּרַבָּנָן, הַיְנוּ בְּנֶחֱרַשׁ. וְאָבַד נַמִּי בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְהֶחֱמִירוּ בּוֹ יוֹתֵר מִבִּקְעָה בִּימוֹת הַחַמָּה, דְּהָתָם הַטֻּמְאָה יְדוּעָה וְלֵיכָּא סְפֵקָא אֶלָּא לָזֶה שֶׁנִּכְנַס, אֲבָל אָבַד הַסְּפֵקָא, לְכָל אָדָם. הָרַ"שׁ:

יא דְּהֵיכִי יַחֲרֹשׁ וְיִזְרַע, הָא מִטַּמֵּא בְּהֶסֵּט. הָר"שׁ. וּמַהֲר"ם כָּתַב דְּלֹא קַשְׁיָא, דְּהָא תְּנַן בְּמִשְׁנָה ג' דְּאֵינָהּ עוֹשָׂה בֵּית הַפְּרָס. וְכֵן הוּא גִּרְסַת הָרַמְבַּ"ם. וּמְפָרֵשׁ, לְפִי שֶׁאֵין שָׁרְשֵׁי הַזְּרָעִים מַגִּיעִין עַד לַקֶּבֶר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שָׁרְשֵׁי הָאִילָנוֹת:

יב וּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, עֲפָרָהּ מְטַמֵּא:

יג **וּבְמַשָּׂא כו'**. כְּבֵית הַפְּרָס. שֶׁמָּא נָדוֹשׁ הַקֶּבֶר בָּהּ וְיִהְיוּ עֲצָמוֹת כַּשְּׂעֹרָה בַּעֲפָרָהּ. הָרַמְבַּ"ם. וְנִיחָא הַשְׁתָּא דְּמִקְרֵי בֵּית הַפְּרָס, לְפִי שֶׁשָּׁיָךְ בּוֹ גַּם כֵּן פְּרִיסַת הָעֲצָמוֹת כו'. וְהַתּוֹסְפוֹת נִדְחָקוּ בָּזֶה:

יד **וּבְאֹהֶל**. לְפִי שֶׁאוּלַי עַל זֶה הַקֶּבֶר הֶאֱהִיל כו', וּכְבָר הָיְתָה בּוֹ טֻמְאָה קְבוּעָה. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ד

טו פֵּרוּשׁ, כֵּיוָן שֶׁכָּךְ הוּא דָּרְךְ זֶה הַשָּׂדֶה שֶׁבּוֹכִים בּוֹ סוֹף שֶׁמִּתְיָאֲשִׁים, אֲבָל לֹא וַדַּאי שֶׁמִּתְיָאֲשִׁים. וְהַיְנוּ דְּכָתַב דְּדַוְקָא שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ. וּלְפִי זֶה אֵינוֹ עִנְיָן לְטֻמְאָה אֶלָּא מִשּׁוּם דְּשַׁיָּךְ בֵּיהּ זְרִיעָה וּנְטִיעָה קָחֲשִׁיב לֵיהּ. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב, אֵין נוֹטְעִים כו', שֶׁלֹּא לְהַרְגִּיל בְּנֵי אָדָם לְשָׁם, שֶׁמָּא יֵשׁ שָׁם טֻמְאָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָרוֹב לְבֵית הַקְּבָרוֹת כו', וַעֲפָרָהּ טָהוֹר כו', לְפִיכָךְ אֶפְשָׁר שֶׁיָּבֹא אָדָם וְיִקְבֹּר בּוֹ כו', שֶׁהֲרֵי לֹא הֶחְזִקָה שָׁם טֻמְאָה. וּכְעֵין זֶה כָּתַב רַשְׁ"י [וְתוֹסָפוֹת]. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז שֶׁכָּל אֲכִילַת קְדָשִׁים מִצְוַת עֲשֵׂה הִיא. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז וְדִינוֹ כְּסֵפֶק נָזִיר טָמֵא וּסְפֵק נָזִיר טָהוֹר. וְהַךְ מִשְׁנָה אֵינָהּ הֲלָכָה, דְּבֵית שַׁמַּאי בְּמָקוֹם בֵּית הִלֵּל אֵינָהּ מִשְׁנָה כְּלָל. וּרְאָיָה, דִּבְפֶרֶק ז' דְּנָזִיר מִשְׁנָה ג' תְּנַן דְּעַל בֵּית הַפְּרָס אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ:

משנה ה

יח **וְנָתַן כו'**. מִדִּבְרֵי הָר"שׁ דִּלְקַמָּן מַשְׁמַע דְּאוֹתָן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים שֶׁנּוֹטֵל הוּא שֶׁנּוֹתֵן עַל גַּבֵּי חֲצִיוֹ הָאַחֵר, מִדְּלֹא תְּנַן מִמָּקוֹם אַחֵר, וְעוֹד דִּפְשִׁיטָא הוּא. וְצָרִיךְ לוֹמַר דִּסְבָרַת ר"שׁ דְּאֵין לָחֹשׁ עוֹד לְשֶׁיִּגַּע בְּעֶצֶם כַּשְּׂעֹרָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַהֲסִיטָם כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ עָפָר טֶפַח וּמֶחֱצָה עַל גַּבָּם, וּמִירֵי שֶׁבְּדַךְ קֹדֶם שֶׁנָּתַן. אֲבָל מַהֲר"ם כָּתַב, וְנָתַן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כו', פֵּרוּשׁ, מִמָּקוֹם אַחֵר, וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יִפֹּל הֶעָפָר מִן הַגְּבוֹהַּ לַנָּמוּךְ וְיַחֲזֹר לְטֻמְאָתוֹ, דְּכֵיוָן שֶׁטָּהֵר שָׁעָה אַחַת תּוֹ לֹא מְטַמְּאִים לֵיהּ. וְרַ"שׁ סָבַר, אֲפִלּוּ חֲצִיָּן בִּנְתִינָה וְחֲצִיָּן בִּנְטִילָה מְצָטָרְפִין:

יט דְּדָמֵי לָרִישָׁא שֶׁנּוֹטֵל מִכָּאן וְנוֹתֵן עַל חֲצִיהּ הָאַחֵר, אֶלָּא שֶׁעוֹשֶׂה כָּךְ בְּכָל הַשָּׂדֶה מְקוֹמוֹת מְקוֹמוֹת. הָר"שׁ. וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּהָכָא חָיְשִׁינַן יוֹתֵר שֶׁמָּא לֹא בָּדַק יָפֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעוֹשֶׂה כֵּן מִמַּחֲצִיתוֹ לְמַחֲצִיתוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

כ **הָאָדָם**. וְקִשֶּׁה, הֲלֹא יְטַמֵּא הַתַּחְתּוֹן לָעֶלְיוֹן. וְעוֹד, טֻמְאָה בְחִבּוּרִין הוּא וְטָמֵא שִׁבְעָה, וְיֵשׁ לוֹמַר, כְּגוֹן שֶׁהַתַּחְתּוֹן נָכְרִי, שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְטָהוֹר הָעֶלְיוֹן מִטֻּמְאָה דְאוֹרַיְתָא. אִי נַמִי, כְּגוֹן שֶׁלְּבוּשִׁים הַרְבֵּה, דְּטֻמְאָה בְחִבּוּרִין לֹא מְטַמֵּא אֶלָּא אָדָם אֶחָד אוֹ בֶּגֶד אֶחָד, אֲבָל שֵׁנִי אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא טֻמְאַת עֶרֶב, וְאֵין מְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים. וַאֲפִלּוּ יְטַמֵּא טֻמְאָה דְרַבָּנָן, מִכָּל מָקוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא הָוֵי אֶלָּא רִאשׁוֹן וְלֹא יְטַמֵּא אָדָם. תּוֹסְפוֹת [בָּבָא מְצִיעָא דַּף קה]:

כא **רָע**. אֲפִלּוּ נִשְׁמַר וְלֹא נִדְנֵד. הָרַמְבַּ"ם:

כב וְכֵן הִצְרִיכוּהוּ הַזָּיָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי. וְלֹא כֵן לְנִטְמָא מֵאֲוִירָהּ דְּאֵין צָרִיךְ [אֶלָּא] טְבִילָה וְהַעֲרֶב שֶׁמֶשׁ. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

כג אֲבָל אֲוִירָהּ לֹא גָּזְרוּ. גְּמָרָא:

כד וְהֵם מְטַמְּאִים אַף בְּאוֹהֶל לְרַבָּנָן. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי נַמִּי מוֹדֶה דִּבְמַגָּע וּבְמַשָּׂא מְטַמֵּא. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כה וּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, עֶבֶד מִישְׂרָאֵל. וְאֵין רְצוֹנָם לוֹמַר עֶבֶד עִבְרִי, דִּפְשִׁיטָא, אֶלָּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר עֶבֶד מִישְׂרָאֵל שֶׁנִּמְכַּר לְגֵר תּוֹשָׁב אוֹ לְעֵקֶר מִשְׁפָּחַת גֵּר. וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּנֶאֱמָן לִשְׁמֹר. וְהָא דְלָא פֵּרְשׁוּ בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי, מִדְּתָנֵי בַּתּוֹסְפְתָּא הַכֹּל עוֹשִׂין מָדוֹר אֲפִלּוּ עֶבֶד, וְאֵיךְ יְהֵא נֶאֱמָן עָלָיו לִשְׁמֹרוֹ. הָרַ"שׁ:

כו **מְשַׁמְּרִים כוּ'**. אֲפִלּוּ יוֹצֵא וְנִכְנָס. הָרַ"שׁ. מִידֵי דַּהֲוֵי אַשְׁמִירַת יַיִן:

משנה ט

כז דִּכְלִלָא דְכָל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל כוּ', דְּלֹא אֲמָרוּם עַל נְגָעִים וְאֳהָלוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן שֶׁאֵין נוֹהֲגִים. מַהֲרִי"ק:

משנה י

כח וְנִרְאֶה, לְפִי שֶׁדַּרְכָּם לְהַסְתִּיר הַקֶּבֶר לְבַל יִוָּדַע לְאִישׁ שֶׁזְּנָתָה אִשָּׁה עִמּוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: